

A MI LAPUNK

Az európai diák.

Irta: KRAMMER JENŐ.

Az európai diák nem elvont fogalom, hanem szívekben, lelkekben élő valóság. Gyakran hallhatjátok a felnőttektől, hogy ez vagy az az ember „européer”. Talán nem mindenki érdemli meg ezt a szép jelzőt, aki kapja, de ez nem kisebbíti a fogalom értékét. S fénye megilleshet diákembert is: ez aztán az európai diák. Hogy meghatározom, mi az, ami azzá teszi, fel kell idéznem a legnagyobb európai, Romain Rolland nevét.

Rolland nem sokkal a Világháború előtt ösztöndíjjal Rómában volt, csodálattal tanulmányozta ott egy porbaomlott világ romjain elmúlt korok kincseit, ugyanakkor azonban mindennapos vendége volt egy őszhajú matrónának, Malvida von Meysenbugnak, aki Wagnernek és a XIX-ik század nagyjainak légkörében élt és élő valóságként őrizte lelkében szellemviláguk értékeit. A fiatal Rolland meg szívében hordta a jelenkori francia kultúra minden hitét, tervét és reményét. S ez a sok különböző világ egyetlen ötvénnyé olvadt össze lelkében. A múlt, Európa múltjának minden kultúrkincse egybeforrt a jelen, minden nemzet szellemi rügyfakadásával, s magasbatört belőle az európai szellem.

Az európai ember lelkét elárasztja kultúrájának gazdag múltja, szinte összeroskad a termés mérhetetlen sokasága alatt. Ezért válogatnia kell, fel kell ismernie hivatását, arra minden erejével el kell készülnie, tanulnia, mert az európai par excellencé kultúrember, és kultúrembernek lenni annyit jelent, mint a szellem fáradhatatlanul mindig alkotó fényében látni a dolgokat, s akkor különös perspektívák nyílnak, akkor felismerjük, hogy mindazok az erők, amelyek kaotikusan örvénylenek előttünk, az élet megnyilvánulásai és így egyformán szentek.

Nincs nemzet, nincs hitvallás, nincs filozófia, nincs elmélet, amely ne kapcsolódna szervesen bele az élet teremtő munkájába, ha ugyan nem csupán meddő szemlélődés: megállás. Az európai minden erőt, minden életmegnyilvánulást felismer. Ezért az európai szellem átfogó-lelkület. Átfogóbb, mint a neve, — mert a kontinensünk és földünk határainál sem akad el.

Az európai diák erre készül: átfogó lelkületre, ezért kinyitja szemét, igyekszik mindent értékelni, amit a kor előretörekvő lelke felvet, hisz a kultúrában, melynek teremtő, megtisztító és kialakító ereje szétoszlatja a kortárs látószögében még összefolyó kaoszt, tanul, megfigyel, lépést tart, lelkiismeretével ellenőrzi ítéleteit, így halad előre és a legjellemzőbb ismertető jele, hogy soha senkivel és semmivel szemben sem elfogúlt. Nincs előítélete.

Nagyapó a pesti templomban.

Irla: MÓRA FERENC.

No, aki nagyapót ismeri, az bizonyosan megcsóválja most a fejét:

— Nagyapó a pesti nagytemplomban? Nem lehet az igaz. Hát akkor ki integet most a kis piros zászlóval a robogó gőzösnek? Ohó, vasparipa, hova olyan sebesen?

Az volt a baj éppen, hogy nagyapó ezt kérdezte a gőzöstől. Az meg azt pöfögte vissza, hogy: Bu-da-pest-re, Bu-da-pest-re.

De még ez se lett volna olyan nagy baj, mert a gőzösnek mindig ez volt a szavajárása, csak hogy nagyapó máskor meg se hallotta. Nyilván most se hallotta volna meg, ha egy virág szemű kislány ki nem mosolyog rá a gőzös ablakából. De még a fehér kendőjét is meglobogtatta, mintha csak nagyapót akarná vele csalogatni:

— Nagyapó, te is gyere már egyszer Budapestre!

Az lett bíz abból, hogy nagyapó harmadnapra kebelébe dugta a kis piros zászlót, egy kicsit letapogatta a port a csizmájáról, azzal beállított a pákai állomásfőnök úrhoz:

— Alássan kérem, főnök úr, tessék nekem háromnap szabadságot adni.

A főnök úr ámulatában kikapta a szivart a szájából, azután a tüzes végét szippantotta be:

— Ejnye a fátyolát neki! Hát ezt is meg kellett érni? Vagy nem kend az öreg Madár Pál pályáor?

— Én vagyok az, igenis.

— Aztán mire kellene kendnek az a sok szabadság, öregem?

Nagyapó szégyenlősen szegte le a fejét és hol az egyik lábára állt, hol a másikra:

— Nem bírom már ki, hogy meg ne nézzem a pesti unokámat...

Olyan reszkető hangon mondta ezt nagyapó, hogy a főnök úrnak is egyszerre a szemébe ment tőle a füst; ki is adta menten a nagyszabadságot Madár Pál pályáornek. Csak éppen annyit mondott még hozzá:

— Csak aztán ne nagyon mutogassa kend azt a szép fehér szakállát azon a Pesten, mert még majd ott fogják érte bírónak. Mi lesz akkor a pákai gőzössel? Úgy hozzászókkott az már negyven esztendő óta a kend szavához, hogy az máséra talán meg se találná az útát.

Bizony nagyapónak is ez motoszkált a fejében, még akkor is, mikor kicsinosította magát a nagy útra. Hiszen az a szép ünneplő gúnya a piros hajtókával, vadonutúj a kék sapka is, de lám, már a tulajdon vonata sem akarja benne megismerni! Olyan kedvellenül köhög, tüsszög, mintha csak azt akarná neki mondani:

— Bizony, nem szép tőled, öreg pajtás,

hogy így magamra hagysz egy pesti kis baba kedvéért!

Szégyen, nem szégyen, de bizony bocsánatkérő formán símogatta meg nagyapó a mozdony érchomlokát, ahogy a vasútról leszállt.

— Ne haragudj no, hiszen visszajövök!

A gőzös vidám fűtyszóval felelt s már a fehér füstjén is látszott, hogy megbékült.

Meg ám, mert meglátta a piros szemével a pesti állomáson Madár Magdikát. Aki pedig arra ránéz, annak minden bűnbánatát el kell felejténie.

Lám, nagyapó is elfelejtette az övét. Egész nap eszébe se jutott a gőzöse, pedig egész nap vasutat kellett neki játszania Magdikával a szép szőnyeges szobában. S bizony nagyapó még olyant is mert mondani este, mikor Magdika elaludt a nagy szuszóka alatt:

— Jaj, gyermekeim, de csak jó ezen a Pesten! A mennyországba se mennék el belőle!

— Hát még ha a sok budapesti csodát meglátja, édes apám! — nevetett a fia. — Reggeltől estig nézhetjük azt holnap, még se írjuk végét.

No bizony nagyapó hamar végét érte. Jöttment, ahová vezették, megcsodálta, amit mutattak neki, de utoljára mégis csak azt mondta:

— Ne vezessetek már engem sehova se, lelkeim! Idegen nekem minden ebben a ti városokban. Nem látok én itt semmi ismerőst, hiszen itt nincs már tán pulikutya se.

— Nagyapó, — mosolygott Magdika, — én pedig elvezettelek volna valahova, ahol ismerősöd lakik.

— Kicsoda, édes mézem? — símogatta nagyapó a bütykös ujjával a Magdika aranyhaját.

— Hát a jó Istenke, — magyarázta nagyapó komolyan a csöppség. — Annak van ám csak szép háza Budapesten.

No erre nagyapó is szívesen ráállt. Az ám, a pesti nagytemplomba csakugyan jó lesz elballagni. A jó Isten bizonyosan szívesen fogadja, különösen, ha olyan szép kis angyal vezeti hozzá, mint Magdika.

Kipp-kopp, kipp-kopp, jaj, még a csizma is milyen idegenül kopog ezen a pesti utcán! Nini, csakugyan, milyen fényes palotában lakik itt a jó Isten! Bizony, nagyapó be se merne lépni a küszöbön, ha Magdika nem húzná maga után vidám csicsergéssel:

— Ne félj, nagyapó! Erre csak, nagyapó!

Mikor azonban meglátja nagyapó belül is a nagy házat, a selyem lobogókat, az aranyos köszönteket, a nagy írott képeket, a virágos oltárokat, akkor megnyugszik egy kicsit. Csakugyan van itt ismerős is. Az Istenszem ott a

napsugarak közt, az csakugyan egészen olyan, mint amelyik a pákai kápolnában vigyáz a világra.

Hanem aztán egy kis hiba történt. Öreg nagyapó, mi tűrés tagadás, úgy elfáradt szegény a sok jövés-menésben, hogy elaludt a pesti nagytemplomban.

— Csing-ling-ling, csing-ling-ling! — csendült meg hirtelen az oltárnál egy ezüstszerű csengő. Nagyapó pedig hirtelen fölemelte a karját, mintha piros zászlócskát szorongatna a csöndbe:

— Szentkút, Csengele, Kistelek, Dorozsma,

Szeged felé beszállni! Jobbra a második vágány!

— Nagyapó, — riasztotta föl ijedten a a csöppség, mit csinálsz, nagyapó? Hiszen nem a pákai állomás ez, hanem a pesti nagytemplom.

Nagyapó elszégyelte magát és alázatosan sompolygott ki a pesti nagytemplomból, vissza nem nézve az Isten világaért. A csöppség azonban látta, hogy a napocska, amelyikből az istenszem néz, bearanyozza a nagyapó fehér haját és az angyalok csókot dobálnak felé a virágos oltárról.

Dolgozat a cukrászdáról.

Irta: Szucsich Mária.

Ma megint rossz nap volt — mindig rosszabbak lesznek. Két krajcárt kértem mamától, mert kiflit akartam venni tízóraira, de mama állította, hogy nincsen két krajcára. Mégis csak hihetetlen volt, hogy egy igazi, felnőtt anyának ne legyen két krajcára. Később megbántam, hogy mamával szájaskodtam, mert meggondoltam, nagyon is lehetséges, hogy neki nincsen egy vasa sem, a boltban is adósságra vásárolt. De mégis gyűlöltem valakit, nem tudom, hogy kit, amiért két vörösréz nem juthatott nekem, hogy rajta kiflit vehessek.

Az iskolában még sokkal dühösebb lettem, mert a mellettem ülő Kolnay két cukrászsüteményt hozott tízóraira.

— Add nekem az egyiket! — mondtam neki.

Ugyancsak elcsodálkozott.

— Nem örültem meg! — vigyorgott rám gúnyosan.

Ugy láttam ebben a pillanatban, hogy Kolnay egy szörnyű vadállat. Lehajtottam a fejemet és szagoltam a cukrászsütemény felszálló illatát, roppant egyszerűnek tűnt fel, hogy odanyuljak a csomagért és kivegyem belőle az egyik darabot. Kolnay megérezte a gondolatomat, mert a másik oldalra tette a süteményt.

— Neked nem rossz az, ha süteményt eszel és a szegény nem ehet belőle? — kérdeztem szomszédnőmtől.

— Miért volna rossz? csodálkozott. — Vegyél te is magadnak.

— Igen ám, de ha a mamának nincs ilyenre pénze.

— Hát arról én nem tehetek!

— Nem értem, hogy van az, a mamám is egy okos ember, egész nap dolgozik és mégsem tud süteményt venni. Hogy lehet az, hogy a te papád egy egész szállodát vehetett magának?

— No, hát ő gyűjtött!

— De hát miből gyűjtött?

— Hát ügyes volt! — csodálkozott Kolnay.

Nem beszéltünk tovább, bejött Ujváry nagyapó és elkezdődött a magyar óra. A tanár

egyszer csak azt mondta:

— A mai dolgozat tárgya igen érdekes lesz. Irjanak le egy cukrászdát.

Zavaromban csak bámultam. Hogyan írjak le egy cukrászdát, mikor ilyen boltot csak kívülről láttam? Kormosnak volt esze, mert felállt és megkérdezte:

— Kérem Nagysád, én még sohasem voltam cukrászdában.

Ujváry hamar dühös, ő csak a gazdag lányokat szereti. Bántó hangon felelt vissza Kormosnak:

— Látott már kívülről cukrászdát! Ha valamit nem tud, Kindlitől megkérdezheti.

Kindli hátra fordul a padban és roppant előkelően intett Kormosnak, hogy majd felvilágosítást ad a cukrászdáról.

Kolnay rám-rámpislogott, gyorsan, amíg írt, egy pillanatban felém súgta:

— Majd megláthatod, hogy én szeretem a szegényeket. — Egész óra alatt inkább a levegőbe bámultam, azaz csobádi nagybátyámnál eltöltött két napra gondoltam. A sok nyalánkságra, ami ott fel van halmozva s amiből a mama részére semmit sem küldtek. Óra végéig még öt sort sem írtam. Kolnay legelőször fejezte be a gyakorlatot. Kitétte Ujváry nagysád elé az asztalra, ő mindjárt olvasni is kezdte, de olyan elképedt arcot vágott hozzá, hogy az egész osztály figyelmes lett rá.

Végül is néhányunk kivételével befejezték a gyakorlatot. Akkor Ujváry felszólította Kolnayt.

— Mondja csak Kolnay, hogy jutott eszébe ilyen dolgozatot írni a cukrászdáról?

Kolnay elvörösödött.

Mindenki kíváncsi lett Kolnay gyakorlatára. Ujváry el is kezdte olvasni: „A cukrászdában a legpiszkosabb dolgok mennek végbe. A gyermekek örömmel mennek szüleikkel oda, mert nem tudják azt, hogy a krémesben mit esznek meg. Mert tudniillik a cukrászok olyan piszkosan dolgoznak, hogy ilyesmit nem is illik leírni.”

Az egész osztály kacagott. Volt, aki úgy

nevetett, hogy majd kifordult a padból.

— Miért írt ilyen badarságot? — kérdezte Ujváry.

Kolnay félig sírva magyarázta:

— Kérem, főlem a Mariska süteményt kért és én meg akartam neki mutatni, hogy a szegények ne kívánják a süteményt, mert abban úgyszólván piszok van.

— Mit beszél? — kiáltott a tanárnő és közelebb jött.

Kolnay komolyan sírni kezdett.

— Kérem, én meg akartam mutatni, hogy én szeretem a szegényeket és azt akartam, hogy ne szeressék a süteményt többé.

Ugy sírt, hogy még én is megsajnáltam, bár éreztem, hogy milyen csalás van ebben.

El akarja velem hitetni, hogy a sütemény ronda dolog, míg ő jóízűen meg fogja enni.

Ujváry nem gondolta Kolnayt csalónak, mert megsímogatta a haját és megvigasztalta.

Tehetetlenül bámultam magam elé. Olyan kis gyermek voltam és már annyi kérdés nehezedett a lelkemre, amelyekre hiába kerestem feleletet.

Tíz perc múlva Kolnay a szemem előtt

megette mind a két darab süteményt. Néhányan néztük, hogyan nyeli a falatokat.

Kormos nevetni kezdett és odamondta:

— Gyorsabban is megeheted, nekem máma ugyanis több lesz, mert betöröm a Kaffisch cukrászda kirakatát.

— Majd be is zárnak! — mondta Kolnay. Tudta, hogy Kormos nem fogja bevágni a kirakatot.

Mi többiek megijedtünk, mert elhittük egy pillanatra, hogy Kormos csakugyan betöri a kirakatot.

A másik óra előtt elkéretőztem, hogy rosszul érzem magam. Szentelen lettem és magammal vittem a gyakorlatfüzetemet. Bementem a vártemplomba, beültem a keresztelő kápolnába, — ott mindig meleg van és ceruzával írtam egy dolgozatot a cukrászdáról.

Mig írtam, roppant forró volt az arcom és azt gondolom, a gyakorlat nagyon szép lett. Most ugyan meg fognak büntetni, hogy ceruzával írtam. Csodálkozom, hogyan bírtam leírni a csodálatos tortákat, amelyeket sohasem láttam?! Nagyon tetszettek is nekem ezek a torták, amelyek csak gondolataimban voltak s most még inkább szerettem volna egy igazi darabot enni belőlük.

Munkások.

*Csillogó szemükben hitre kelve ég a tűz: ez a végső remény,
Széles keblükben haragos szív dobog: örökké egy a Cél,
Vihar dalolhat, szél zöröghet s hiába hint aranyt a napsugár,
Kék szemükben él a Hit s vésőt szorítanak karjaik, mint hűs acél.*

*Döngő lépteik alatt ijedten figyel fel a béna flaszter,
Tüdő agyával mintha értené, mit ész sugallt: a Munka ritmusát,
Kormos gyárakba mennek ők, hol elnyelik az öblös érekapuk,
S ha dalolva hív a kürt, hát újra vívnek csúf haláltusát.*

*Gyönyörű mezők feszülnek a napba: nekik furcsa álom,
Hörgő tüdővel szívják az esti fényt, mi nekik megmaradt,
Munkába merült arcukat nem simítja áldó kéz, oh szegény emberek,
S az ernyedt kar, ha elejti a kalapácsot: bitang, bolygó, testvértelen marad.*

*Óh jaj már temető felé marsolnak ők, fekete processziók,
Szivattyúk szívják vérüket, testük olajos gépek martaléka,
Rongyos családjuk éhezik s a napsugár sem védi testüket,
Nehéz robotban vért izzadnak ők, hogy dözsölhessen fenn a léha.*

*Igy mulnak napjaik. Az Eszme szent, mi fűti kebelük,
Örök türe s az életük, révbe soha nem futó hajók,
Nyomorúlt, megsűfolt rabjai ők a Pénznek és az észnek
S megzendül az ég: ha felzúgnak a kenyérért bűgő ígás milliók.*

*De addig némán türenek ők s szemükben fojtva ég a láng,
Vulkán-keblük haragos tüzrel szítja már az ébredést,
Véres hekatombák felett egyszer majd véget ér a néma áldozás,
S jaj a láncos, haragos városoknak, ha ők megúnják a szenvedést!*

KOVÁCS ENDRE.

A fantaszta.*

Irta: Jarnó József.

A mindig kedélyes, örökkön nyugodt, mosolygós szájú ember lüzes hítek apostolává nőtt:

— Ami eddig volt: játék volt. Tudom, a népnek mese kell, s én írtam is mesét, eleget. De hiszem, hogy más valami is kell, nem csak mese... Az ellenreformáció kardinálisa „Kalauz“-nak nevezte ezt a valamit... Én sehogyse nevezem: megcsináltam!

A pártklub bőrfotelljeiben elnyúló mamelukok a képviselőnek kijáró figyelemmel hallgatták az izgatott beszédet. Tisza Kálmán, a generális, megtanította bólogatni az embereit, — bólogattak most is. Valaki meg is szólalt a szivarja füstje mögül:

— Hát ha te azt mondd, Móric, hogy megcsináltad, akkor bizonyosan alaposan meg van csinálva.

A beszédbe melegedett ember nem is figyelt a közbeszólásra. Szagatott mondatokkal, önmagával vitalkozva beszélt tovább.

— Kárpáthy Zoltán, s a többi... Igen: crósnek, szépnek, tölgyfából hasítottak mintázta őket, de az ő erejük csak papírerő... Ezek mind kicsinyes dolgok, játék a szavakkal, játék az emberekkel... Ezeket olvasni szórakozás, időtöltés...

— Kérlek, képviselő úr, ne bántsod a legnagyobb magyar regényíró! — szellemeskedett valaki.

— Egyszer már meg kellett mutatni, hogy ami van, rosszúl van... Hogy nemcsak múlt van, de van jövő is, sivár jövő... S ha van erős, becsületes, élni merő s akaró ember, hát ez mind arra kell, hogy ez a jövő másképpen legyen. Jobban! Pusztul az ország, pusztul Európa, háború háborút követ, minden új háború megmutatja, hogy a régebbiek pusztítása, öldöklése jámbor dilettanizmus volt csak... Nem oka senki, úgy állunk itt, mintha bizonyosak lennénk, hogy ez a világ ezer év múlva is ugyanilyen világ lesz, mint ezen a mai álmos délutánon... Nem akarjuk meglátni, hogy új dolgok, eszmék forrnak, vajudnak, születnek körülöttünk... hogy van egy új osztály: a munkásság... egy új misztikum, melyből egyaránt lehet Isten és Ördög: a technika... egy új veszély: az emberiség tulszaporodottsága... s a dolgok végtelen sora s ez a sor száz év alatt gyökerestől megváltoztat, fejtetőre állít mindent...

— Nem értem: új pártot akarsz alakítani, vagy megint írtál egy regényt?

— Regényt írtam: „A jövő század regénye“.

— Ejha! Utópia?

— Nem! Nem utópia! Ez nem játék, hogy

„talán így is lehet“, nem ábránd, hogy „ejnye, de jó lenne“ s nem is travesztált jelen... Én a mai idők logikus folytatását írtam meg!

Egy öreg úr megcsóválta a fejét:

— Nagyon okos fiú vagy te, Móric, de ez a fa nagy lesz még a te fejszédnek is!

Divatosan öltözött fiatalúr fontoskodott előre:

— Nagyon, nagyon érdekes dolog ez... beszélj bővebben róla...

Halk moraj futott végig a klubszobában; a pártvezér, a generális jött be. Hirtelen eleven életté lett a bőrfotelek álmos seregéből. A divatos ficsúr már árnyéknak szegődött a generális háta mögé, mert hiszen nagyon értékes dolog a jövő, de egy politikai karriér még sokkal érdekesebb.

Nagyon keserű volt a szájaíze, mikor benyitott a szobájába. Az üres beszélgetések emléke megfájdította a fejét, s most unott arccal készülődött a lefekvéshez.

Szeme rátévedt az íróasztalon heverő nagy papírhegyekre: teleirt lapok, százan és százan, rendben egymásra rakva... Egy regény.. Nem! nem egy, — a regény! A jövő század regénye...

... Odament az íróasztalhoz, ideges mozdulatokkal csinált helyet az írásra magának. Egy papírszeletre felírta:

ELOSZÓ.

... Lázasan, szinte olvashatatlan elnagyolt-sággal szaladtak a tolla alól a betűk:

„Örök harc... általános fegyverkezés... soha nem képzelt borzalmakat hozó háborúk... A folytonos fegyverkezési verseny isszonyú pénztömegeket köt le: gépekben, mik hasznót nem hajtanak, építkezésekben, melyek nem jövedelmeznek és embertömegekben, amik nem dolgoznak... Az államadóságok nőnek, egyre súlyosabbak az adók, egyre nehezebb a munkás, az iparos és a földbirtokos helyzete, míg a szédelgő vállalkozónak, a pénzhajhásznak, egyre több alkalma nyílik a könnyű meggazdagodáshoz... Az óvilág elveszti az erejét s az újvilág ereje egyre nő... Az újvilágban van még hely elég: a jezsuita, a philosoph, a trónvesztettek pereputtya, a száműzött lázadók, a feltörekvő iparosok, a szédelgő családok, a találmányok lángelméi és a hóbortok futó bolondjai, — mind-mind kimennek a régi világból: az új világban mindenki talál helyet... S az elemeknek ez a keveredése megváltoztatja Amerika jellegét. A sok hazasíró eszme befolyást követel Európa ügyeibe. S Észak-Amerikának könnyű dolga lesz: a közlekedés tökéletesége közelebb viszi hozzá az óvilágot... S Amerika gazdag: pénzforrásai kifogyhatatlanok“

* A „Magyar minialtörök“ elbeszéléssorozatból.

nok, földje gazdag, bevételei husszorosan túlhaladják a kiadásait...

Ez a jövő: örök harc mindenütt. Tőke és munka. Ujvilág és Óvilág. Istenember és emberállat...

... S ez nem fantázia, nem profécia, — ez tudás. Ismeret.

... Mégis hiszem, hogy ez örökké nem folyhat így: hiszek annak a találmánynak létrejöttében, melyet ezredévek óta keresnek az emberek. Egyszer mégis meg fogja találni valaki!

... S az a találmány fogja határait kiszabni az örök harcnak, ez fogja lefegyverzésre kényszeríteni az egymás lenézésárlására készen álló milliákat, ez küldi vissza a kohóba az ágyúkat és puskákat, hogy ott dolgozó gépeket öntsenek belőlük... Ez szünteti meg az örült fajgyűlöletet, ez szünteti meg a váموkat, a monopóliumokat, s mégis gazdaggá, hatalmasakká teszi az országokat... Megszünteti a halálbüntetést s a börtönt: a civilizált társadalom ellenségei számára talál olyan büntetést, mely az egész emberiség hasznára lesz s őket is megjavítja... Benépesíti a pusztákat, folyamokat vizs a Szahara belsejébe s elveszi a tenger félelmességét... Meghosszabbítja az embernek a napot, s megrövidíti benne a munkát...

— Olvastad?

— A fiatal kritikus fölényesen legyintett a kezével:

— Öregszik már... Hol van ez a mindenünnen összehordott zagyvaság az ő régi nagy alkotásaitól?! Az „Erdély aranykora“-tól? A „Magyar nábob“-tól?

— Azért határozottan érdekes...

— „Érdekes? ... Ha valaki úgy írja le a lehetetlent, mintha lehetséges lenne, akkor ez rögtön érdekes... Az egész könyv nem egyéb, mint abszurdum, abszurdum hátán... Jó, én

tudom, hogy Németországban van valami új hóbort: kommunizmusnak, vagy minek hívják... Nem hiszek az utópiákban, de olyan vadat még maguk az utópia apostolai se mernek állítani, hogy ez az elképzelt átalakulás — Oroszországban fog kezdődni!... Jókai hallott valamit harangozni, de nem tudja, hogy mit, s nem tudja, hogy hol! S a főbbi is csupa lehetetlenség: egy öregedő okos ember elfáradt agyának a szüleményei... Olyat is ír, hogy a huszadik század háborújában a lovasságnak már semmi szerepe nem lesz, minden csatát a gépek fognak eldönteni... Ha hallottad volna, mekkorát nevette Satory tábornok, mikor ezt elmondtam neki! Még a könnye is kicsordult!...

Hajnalodott s Jókai Mór még mindig az íróasztala mellett ült. Gondolkozott. Végiggondolta az újságcikkeket, melyek új regényével foglalkoztak: sehol egy meleg hang, sehol egy megértő szó, — a lelkesedés, az ünnepeltetés ezuttal elmaradt. A cikkek legtöbbszörében elcsépezt frázisok, a beérkezett nagy írók gyenge munkáit megillető alázatos szalmacséplés, s némelyik cikkben bizony nagyon erősen jelzi néhány sorok közzé bujtatott gunyos szó, hogy „A jövő század regényé“-t csak Jókai Mór neve védi meg a nyílt kigunyoltatástól.

— Azt fogják mondani...

A csendes gondolatot felcsattanó szavak s asztalra csapódó ökök követték:

— Azt fogják mondani, hogy bolond vagyok!

Vállalom! Büszkén vállalom! 1805-ben Fultonra mondta ki a párisi tudományos akadémia, hogy „bolond“, mert gőzzel akart hajókat hajtani! Greyről 1815-ben állapította meg az „Edinburgh Rewiew“, hogy „bolond“, mert vasutat akart csinálni! Az angol parlament előkelő tagjai 1825-ben örültek házába akarták csukatni Stephenson-t a gőzmozdonyáért...

Ósi Álmos:

Egyek vagyunk.

*Egy faluban egyek vagyunk,
Egy a sorsunk, egy a bajunk,
Mi egynek fáj, másnak is könnyű
És a vig. ság mindnek öröm.*

*Óhajtozva az esőket
Együtt nézzük a felhőket,
Nap kelését, nap nyugvását,
Vészes árviz pusztítását.*

*Egyek vagyunk. Egy a hitünk,
Egy, zsoltárból énekelünk,
Erőt nyerni a szent borban
Egy kehelyből iszunk sorban.*

*Ha a jókedv beszél hozzánk,
Egy a dalunk, egy a nótánk,
Egy sóhajba merül szívünk,
Közös bűtől könnyes szemünk.*

*Egy az álmunk, egy a vágyunk,
Közös minden családásunk.
A jövőbe együtt nézünk,
Egy a fajunk, egy a vérünk.*

*Mégse tudunk egyek lenni,
Egy eszméért egyet tenni.
Huzakodunk, pártoskodunk,
Míg a harcban el nem fogyunk,*

FATORNYOS- HAZÁMBÓL

Kőtornyokról emlékezem mostan... Mert ilyeneket is építettünk. Tornácos öreg tornyokról, lőréses falakról, bástyákról; kerített templomokról emlékezem. Háborgásos idők ódon tanuiról; népünk rátermeltségnek bizonyítékairól.

Mert földünket sok-sok vihar verte végig. Pogány és keresztény elleniség, idegen és testvér versengve dúltak itt. Sokszor volt ez az ország kormos-üszkös, vértől párolgó pusztaság. Feldúli falvakat, szántatlan földeket, leégett templomokat gyakran lehetett látni itten. A nép bújt, menekült — ki amerre látott, — napi járóföldre alig volt látható ember. És akármí, akárhonnan indúlt, mindig a *mi* népünk szenvedte meg. Éjjel-nappala nem volt nyugodt; nem tudta, mire hajlja le fejét és nem tudta, mit hoz a hajnal. A hegyek gerincein, a völgyek fejében őrhalmok állottak s a magas hegyek tetején hosszú szurkos szalmával bevont fenyőszál silbakolt: *a lármafa*. Korom éjszakákon körül pillantott lármafája mellől az őrálló, elnézett a mély fekete völgyek felett s vizsgálgatta a távoli láthatatlan ormokon lobogó kis csillagocskákat, az őrtüzeket: hol, merre lobban fel a vészjel, melyik világtáj felől jön új veszedelem, támad új nyomoruság erre a szegény sokat sanyargatott földre? A völgyekben pedig remegve figyelték éjente az emberek a koromsötét őrálló hegyeket. Aztán ha meglóbbant a vigyázó kezében a fálya s a láng végig szaladt a fenyőszálon s ha ropogva, sziporkázva, kísérteties fénnel égett a lármafa, akkor egyszerre talpon volt és futva-futott minden. Az asszonyok, öregek és gyermekek felhúzódtak a hegyekbe, magukkal mentve, amit menteni lehetett. A férfiak — aki csak ép-kézláb fegyverfogható volt — harcilobogók alá állottak... Aztán a kis szervezeten csapatoknak futniok kellett a feles hadakkal jövő ellenség elől, amely vak dühvel gázolt végig mindenben, felperzselve mindenütt az elárvult lakhelyeket. O, nagyon sokszor hangzott itt szívszorítóan vad, harci paripák dobogása, nagyon sokszor volt éjente körös-körül veres az égálja...

E keserves harcok időkben sokhelyen és sokszor menekült a nép a templomba. A régi templomok, mint már említettem, félőles falakkal és nagyon szilárdan voltak megépítve. A bejáróknál vastag, bárdolt tölgyfa deszkából erős vasalásokkal készült ajtószárnyak voltak, melyeket belülről egy a falba járó erős gerendával, amely az ajtónyílás szemközti felében hagyott lyukba talált, elreteszelték. Itt: az Istenben vett bizodalomban és az egyetlen tömör kőépületben keresték a menekvést sokszor szerencsével, de igen sokszor végzetükre. Az ellenség nem vonult odább egészen, amíg élőlelket tudott s rendesen kis ostrom csapatot hagyott hátra. Amelynek aztán sikerült vagy az ajtót betörnie, vagy a fedelet a bennvalókra gyújtania, vagy kiéheztetni a védekezőket. Kegyelem semmi esetben nem volt. Rettentő dolgok történtek ilyenkor... Sok szomorú hagyomány tanuskodik erről és sok, nagyon sok templomunk maradt ez idők után romban, mert a nép egészen kipusztult s nem volt, aki felépítse őket. Néhány ma is áll gyászosan, elhagyottan, de örök figyelmzettetésül... Legtöbbjéről azonban már csak okiratok és mesék emlékeznek.

A sok keserű tapasztalat után népünk gondolkozni kezd és a csendesebb időkben munkába is fog. Rombadúlt templomait kiigazítja, köréje lábakkal sűrűn megtámogalott falat épít, rajta lövőlyukat hagyván. A kapuhelyeket bástyával építi kettős, fagerendákkal elreteszeltető ajtóra. Bástyák fedele alá kiugró ereszes tornác kerül, ahonnan követ, forró vizet, szurkot s más kellemetlenségeket lehet az ellenség nyakába ontani. Leégett harangláb helyett új épül, vagy pedig tehetősebb helyen és ahol volt hozzá anyag, *kőtorny*. De most már mindig a falon fejlő kiugró körüljáró tornáccal — figyelő őrné és puskás embereknek — s erre hegyes, fiatornyos sisakkal. A kőtornyok vagy külön épültek (kőharangláb), vagy a templom oldalához, vagy pedig a templommal egyvégtébe a templomtest szélességének megfelelően építet-

tek egy zömök bástyát, öles falakkal, melynek földszinti részébe a templomtér bővíthetett. De lássunk egy akkori időből való feljegyzést, miként emlékezik meg egy ilyen építésről:

„Az templomot is környékbeli emberek segédelmekkel rendben megépítők vala. Szegény község is parancsolás nélkül, nagy sokasággal jó munkára, féltében, hogy az fejdelem haddal jőne és az talárság is készül bé Havasalföldéből. Először az cinterem palánkját állítottuk derekasan kőből és erőssítettük támogató falakkal s lövő lyukakat hagyván sendellyel fedjük vala. Két udvart szakasztánk, egyiket cinteremnek s egyet prédikátornak, külön külön közből fonott palánkkal, jól megsároztván, kövekkel bérakván. Két derék bástyát is, kaput ejtván alattok, fejlül pengig és templom tornyától (kit külön építettünk vala) külső kapuig fedeles tornáccal építők. Templom falát pedig, minthogy erősen nyiladozott, támogató falakkal erőssen megépítők. Új palánk mellé, ki észak felől vagyon, leveles szint csináltunk: az sokaságnak eső ellen valót. Két derék boronaházót is raktunk gabonának s szalonának valókat.“ (Kós K.: „Régi kalotaszeg.“)

Ebből a memoriáléból és a még ma is meglévő egyes építészeti formákból aztán nagy építőművésznünk, Kós Károly meg is konstruálja e templomot. Magunk előtt láttunk egy darabot a múltból, érezzük a történelem a levegőjét, a kőnek lehelletét. Valami csodálatos lélek ül meg minden formát, minden vonalat. Valami megmagyarázhatatlan hangulat. Ami olyan kedves, olyan ismerős. Amiénk.

Igy építettek apáink. Szükségből, lám és mégis művészet az, amit csináltak. Igen, mert történelemben és lélekben gyökerezik, tehát: stílus. E kerített templomokból is eredeti formában alig maradt meg valami mutatóba a jelennek. Őseink a kőfalak mellett Istenükben és karjaikban is bíztak és nem építettek bevehetetlen falakat. Nagy módjuk sem volt a sok nyomorúság miatt. Új háboruk, új dulások jöttek. Mint futó tűz terjedt el a hír: áll a háború, az ellen az országba bent! És az emberek a falak közé húzódtak. Aki tehette, futott . . . A torony erkélyén figyelő strázsa szeme a messzeségbe furódik; ott füstöl valami. A szomszéd falu már ég és az úton porfelhő közeleg. Aztán felbúg a kürtjel: jönnek . . . És már folyik is az ádáz tusa a falakon. Az asszonyneptés bent a templomban sir és imádkozik. Két, három napig áll így a harc, de a férfiak egyenként hullanak el és segítség nélkül lassan ők is a templomba szorulnak; az ellen már a cinteremben . . . És a régi retentő tragédiák megisméllődnek . . . Segítség sehol és már beszakad a fölgyfa ajtó is. . . . Remény nincs és menekvés sincsen. Hiába az örületbe csapó rettenet velőtrázó sikoltása, hiába a könyörgés, hiába az eszeveszett menekülés egyik sarokból a másikba. Menekvés nincs. A halál ma mindenkit biztosan utólér. Aki férfi még él, kardéltre, lándzsahegyre hanyódik, gyenge

asszonyi kebleket goromba dárda jár keresztül, ártatlan gyermektéseket durva kezek csapdosnak falhoz, zsenge fejceskéiket goromba csizmák tiporják . . . A halál ma örömmünetet ül itt. Estére már nincs semmi a vérmosta falak között, csak egymásra hullt csendesen alvó embertestek s a rájuk szakadt kormos füstölgő üszök . . . A martalócok elvégezték munkájukat. Hej, ti megmaradt öreg talak, hány vérfagyasztó történetet tudnátok ti elmondani, népünknek mennyi szenvedéséről tudnátok ti beszélni . . .

Csendes szítálással eső permetez, a kormos falakról hull a vakolat. A szél port ver a romok közé és szépen lassan eltemetődik minden s a kinhalált szenvedettek felett új életre kezd a gyom. Amikor aztán ismét elcsendesedett a vész s a megmaradt emberek — ki futásból, ki a háboruból — hazakerültek, előlről kezdődött megint minden. A felperzselt templom kiigazitódott, hullákkal és omladékkal feltöltődött tere újból kiköveződött . . . És ma is a falak tövében egy-két ásonyomra földdel, kövel elegyesen rengeteg csontot talál a késő korok kutató fia s ha érdeklődik felőlük a néptől, hallhatja azokat a rémségesen komor, hátborzogató apró historiákat, amelyeket aztán soha, de soha nem felejtethet. Mert tudja, hogy ezekből az apró, de igen fájdalmas históriákból szövődik népének nagy históriája is, melyhez fogható nincsen senki másnak.

Igy pusztult el sok mindenünk, így fogytunk napról-napra s lettünk szegényebbek.

De, amíg a harci dulások pusztításairól nem lehetett tenni, annál inkább kárhoztatható és eléggé el nem ítéhető a későbbi békésebb idők pusztítása. Új idők új áramlatokat hoztak és korpoltálták nyugatról az idegen, léha, nekünk nem való gondolkozást és mi elvetettük érte a miénket. Népünk magára maradt, templomait „nyugati izlésben“ vezetői építették. És mi nyugati izlés szemet káprázlató cafrangjaiért feledtük a vérködös multat s egymás után bontottuk le intő emlékeit, vagy kendőztük át új arcuvá, külföldi mintára. Mert szégyeltük, hogy nekünk csak *olyan* egyszerű, otromba dolgaink vannak és azt hittük, hogy ez egyet jelent a kulturálatlansággal. Nem láttuk meg, hogy az idegen formák csak sallangok, csak cifraságok, hogy néha már uraságtól levelet ruhák s főleg hogy nincsen lelkük, gyökerük és tartalmuk. És bizony a régi, harcos világ romemlékei mellett számos ősi templomunk áll pusztulóban csak azért, hogy kényelmesebb helyen új, hivalkodó, cifra, de üres istenháza épülhessen. Mert tartottunk tőle, hogy lenéznek, megvetnek a mi maradi dolgainkért. Pedig nem ez a szégyelni való, de a múltnak meg nem becsülése és az a tudatlanság s az az álszégyen, amely az édesmagunknak fejlesztése helyett idegen pávatollakkal akar ékeskedni. Ez hazug élet, lélek és jellem nélküliség, ez: ez a szégyelni való, ez a megbélyegezni való, ez a kulturálatlanság. *Debreczeni László.*

A nép nyelvének tanulmányozása

Irtta: Balassa József dr., egyetemi magántanár.

Kik foglalkozzanak a nép nyelvével?

A nyelvjárások megfigyelésével, tanulmányozásával foglalkozhatik minden művelt ember, ha elfogulatlanul és kellő érdeklődéssel fordul a nép nyelve felé. A megfigyeléshez és feljegyzéshez nem kell több nyelvészeti szakismeret, mint amennyit a tanítóképző vagy a középiskola nyújt, az adatok feldolgozása és tudományos értékesítése ugyanis a szakemberek feladata. A gyűjtés terén legtöbbször várhatunk azoktól, kik folyton a nép körében élnek s akikkel szemben minden elfogultság nélkül, a maga természetes ségében élnek nyelvükkel. Ha idegennel beszél a nép fia, mindig bizalmatlan vagy elfogult; s vagy nem áll vele szóba, vagy arra törekszik, hogy beszéde minél választékosabb, úriasabb legyen, mert szégyenli a maga paraszti egyszerűségét. A beszélőnek ez az elfogultsága sok járallan gyűjtőt megrézt már és sok oly szó vagy kifejezés került népnyelvhagyományaink közé, amit a maga körében sohasem használ a nép. A tanító, a pap, a jegyző, a gazdatiszt a legalkalmasabb gyűjtők, ha megvan bennük a kellő érzék és kedv e feladatokhoz. Csak arra kell ügyelniük, hogy ne akarjanak többet tenni, mint ami a gyűjtő feladata.

Sikerrel végezhetik a gyűjtés munkáját az egyetemi hallgatók és tanítójelöltek is, kik évi tanulmányaik végeztével a nyári hónapokat szülőföldjükön töltik. Bennük mint anyanyelv él az illető nyelvjárás, de ismerik az irodalom nyelvét is, sőt módjukban van már összevetni a maguk nyelvjárását más vidékek beszédmódjával.

Aki csak rövid időt tölthet a nép körében oly vidéken, mely nem az ő hazája, eredményt csak úgy érhet el, ha feladatát minél szűkebb körre szorítja. Elégedjék meg ez esetben az illető nyelvjárás egy kis részletének megfigyelésével, gyűjtsön pl. egy bizonyos tárgyi körbe tartozó tájszót, vagy figyeljen meg egy bizonyos hangváltozást, vagy a névragok egy sajátos használatát, stb. Az ilyen monografikus gyűjtés szintén igen hasznos, de természetes, hogy nagyobb készültséget, nyelvészeti jártasságot kíván. A rövid ideig tartó gyűjtés legsikeresebb akkor lesz, ha csupán a szókészlet egy bizonyos körére szorítkozik.

Mit kell megfigyelni és feljegyezni?

A népszellem minden terméke érdemes arra, hogy összegyűjtsük és feljegyezzük, tehát semmit sem szabad csekélynek vagy jelentékt-

lennek tartani. Legjobb, ha a gyűjtés rendszeresen és tervszerűen történik. Ámbár az esetről-esetre történő gyűjtés sem kárba vesztett dolog; az így összegyűjt anyagot bármikor rendezheti a gyűjtő s ha kedve van, hiányait könnyen kiegészítheti újabb gyűjtéssel.

A gyűjtés tárgya vagy kész nyelvanyag (szó és összefüggő szöveg), vagy pedig nyelvtani adatok, részletek. Az első lépés mindig a kész anyag minél szélesebb körű és minél gazdagabb gyűjtése legyen. Jegyezzen fel a gyűjtő mindent, amit kell: szavakat, mondatokat, beszéd-töredékeket, közmondásokat, meséket, dalokat, amihez csak hozzáférhet, tekintet nélkül arra, hogy érdekesnek és fontosnak tartja-e vagy sem. A feldolgozás alkalmával tűnik csak ki, hogy mily fontos lehet egy-egy egészen jelentéktelennek tartott adat.

A szavakat lehet mindjárt kezdetben bizonyos tárgyi körök szerint gyűjteni s így legbiztosabb, hogy a gyűjtés eredményes lesz. Vegye sorra a gyűjtő az ismert állatok, növények neveit, a háznak és részeinek nevét, hozzávéve az anyagot, amiből a ház készül, azután a ház berendezését, a butorokat, a házi eszközöket és játékszereket: az egyes mesterségek körében a szerszámok nevét és egyéb mesterműszókat; a határ- és helyneveket; a háztartás körébe tartoznak a ruhaneműek, továbbá a gyümölcsök és ételek nevei. Össze kell gyűjteni a rokonsági viszonyok elnevezéseit a szokásos megszólításokkal együtt, a tulajdonneveket, keresztnéveket a szokásos és a családi érintkezésben majdnem kizárólag használt kicsinyített, bizalmas formában; továbbá a csúfnéveket. Az állatok neveit a hívogató, a terelő és elkergető szókkal együtt kell összegyűjteni. Összegyűjtendő továbbá a mellénevek s az igék, melyek akár alak, akár jelentés tekintetében a köznyelvtől eltérnek.

A szavakat mindig kellő magyarázattal kell kísélni. Az ismert tárgyak neveit eléggé megmagyarázza az irodalomban használt szó, a különösebb s csak egyes vidéken használt eszközök, szerszámok, stb. neveit pontos leírással kell kísélni; legjobb, ha a gyűjtő le tudja rajzolni a szóban forgó tárgyat s ezzel is magyarázza az illető szót. Az elvont fogalmak neveit s az igéket, melléneveket már nehezebb jó és biztosan útbaigazító magyarázattal kísélni; ezeknél többet használ néhány találó szólás vagy mondás, melyben az illető szót használják. Jegyezze föl a gyűjtő mindig az egész mondatot, melyben az illető szót hallotta, maga azonban ne gyártson

példamondatokat, ha csak nem anyanyelve az illető nyelvjárás, ekkor is csak jobbnak hiányában. Minél több szolást vagy mondatot közöl a gyűjtő, annál biztosabb, hogy az illető tájszó pontos és helyes értelme fog belőlük kitünni.

Igen fontos, hogy a gyűjtő kellő tapintattal és óvatosan végezze a szavak összegyűjtésének munkáját. Akinek anyanyelve az illető nyelvjárás, emlékezetéből is sok szót tud gyűjteni; igyekezék azonban ő is ellenőrizni ott a helyszínén a maga emlékező tehetségét. Az idegen gyűjtő a legnagyobb óvatossággal figyelje meg a hallott tájszót s minél többszöri hallás után próbálja csak jelentését magyarázni. Nagy tapintattal kell eljárnia, ha egy tájszó előfordulásáról, vagy egy hallott szó jelentéséről akar meggyőződni. Az egyenes kérdezősködés zavarba hozza a kérdeztet s vagy nem tud felelni, vagy megtévesztő feleletet ad. Csak az értelmesebb egyénektől lehet kérdezni, hogy ismeri-e ezt vagy azt a szót s még az ő feleletükben sem lehet föltétlenül bízni. A szó jelentését pedig (hacsak nem valami tárgy neve) sohasem szabad kérdezni. Igyekezzék a gyűjtő alkalmas kérdésekkel a kérdeztet szóra vagy fogalomra terelni a beszédet; beszéd közben magától ki fog tünni a keresett jelentés. Megeshetik, hogy sokáig kell a gyűjtőnek várnia, míg fölbukkan előtte a keresett szó; siettetni azonban nem lehet a dolgot: a türelem ezen a téren is részát terem.

Az összefüggő szöveg gyűjtése már sokkal nehezebb. A gyűjtő anyag kétféle: 1. megállapodott tartalmú és szövegű, tehát valóságos népirodalmi termékek; 2. a mindennapi beszélgetésnek részletei, egyes mondatok, beszédtrédek, párbeszéd, melyeknek alakja és tartalma az alkalom szerint változik.

A népirodalmi termékek, melyekre a gyűjtőnek figyelmet kell fordítania, a következők: 1. Szólamódok, közmondások és példabeszédek. 2. Táncszók, kurjantások. 3. Játékok (szöveg és dallam); gyermekversikék, kiolvasó versek; rejtvények, találós mesék, adomák. 4. Babonák, kuruzslás; vallásos cselekedetek, bizonyos időszakhoz vagy naphoz fűződő cselekedettel; köszöntők, lakodalmi versek. 5. Népmesék, mondák, regék. 6. Népdalok, balladák, románcok; hűsvéti karácsonyi s más ünnepekhez fűződő játékok (lehetőleg mindig a dallanival együtt).

E szövegek egy részének, a daloknak, versikéknek, szólamódoknak és közmondásoknak, megállapodott alakjuk van s a gyűjtőnek ehhez a legpontosabban kell ragaszkodnia. Legjobb, ha hallás útján megtanulja, azután írja le s utólag még egyszer ellenőrzi a feljegyzés helyességét. Ha megbízható, értelmes versmondója van, tollba is mondhatja a szöveget, csak hogy ezt is össze kell vetnie a szabadon elmondott szöveggel, mert a tollba mondás gyakran megzavarja a legjobb versmondót is. Az énekelt szövegeket dallamokkal kell együtt gyűjteni. A

feljegyzés hiven kövesse az eredeti dallamot, nem szabad rajt semmit se javítani, s cifrázással sem szabad az eredetinek egyszerűségét meghamisítani. A mesének azonban csak tartalma állandó, szövege nem; a mesemondó a maga meséjét mindig a saját stílusán mondja el. A legkedvezőbb körülmény az, ha akad jó mesemondó, aki tollba tudja mondani meséjét; az utólagos ellenőrzés ez esetben is szükséges. A gyengébb, ügyellenebb mesemondó szövegét se javítsa ki a gyűjtő; nyelvészeti szempontból így is értékesebb, mint az irodalmi formában átgyúrt mese. Ha nincs módjában a gyűjtőnek, hogy pontosan és hiven jegyezze fel a hallott mesét, az irodalmi helyesírással kell közölnie annak jelöl, hogy ez nem tiszta népnyelvi szöveg.

A nyelvtani adatok gyűjtése részben együtt jár a tájszavak és a szövegek gyűjtésével. Minden pontosan feljegyzett szöveg gazdag nyelvtani anyagot rejt magában, melyet fel kell használni a nyelvjárás kidolgozásakor. A nyelvtani gyűjtés első sorban az illető nyelvjárás hangalakjára vonatkozik. *Le kell írni a nyelvjárást úgy, amint a nép ajkán él.* Ez a feladat lebegjen folyton a gyűjtő szeme előtt.

Az alaktan körébe tartozik a szóragozás és a szóképzés. Közölni kell minden egyes rag alakját és használatának módját minél több példával megvilágítva. A példákat a különböző tövű és végű névszók közül kell válogatni, hogy a személyragozás minden sajátága kitűnjék.

Az igeragozást is mindenféle tövű igék teljes ragozásával kell bemutatni; nem elég a személyragok pusztá összeállítását. Az igealakok közül csak azokat szabad közölni, melyeket a nép tényleg használ, s a gyűjtő sohasem csináljon a nyelvtani kézikönyvek alapján paradigmákat, inkább hagyjon hézagot a közlésben, sem hogy maga csináljon nem egészen hiteles alakokat.

A szóképzést is minél több olyan példával kell bemutatni, mely az illető képző jelentését és használatának körét jól megvilágítja.

A mondattani sajátágok megfigyelése nagyobb nehézséggel jár, mert alaposabb nyelvtudományi ismeretet követel, s mindig egész mondatokat, összefüggő szövegeket vagy beszédtrédeket kell feljegyezni. Az egyszerű mondat körén belül fontos a szórend, az alany és állítmány egyezése, a tárgy ragozás használata (az igék tárgya és tárgyaltalan alakjainak felcserélése) stb. Meg kell figyelni az összetett mondatok összefűzésének módját s a kötőszók használatát is.

Hogy kell leírni a gyűjtött anyagot?

Minden népnyelvi közleményt úgy kell leírni, hogy az élő beszédet, a kiejtést hiven tükrözze, tehát nem szabad ragaszkodni a hagyományos, irodalmi írásmódhoz. Ne alkalmaz-

kodják a közlő sohase a szó nyomtatott alakjához, hanem arra törekedjék, hogy a rendelkezésére álló betűkkel minél hivebben jegyezze fel azt, amit hallott. A magyar nyelvjárások nem térnek el annyira az irodalmi nyelvtől, hogy a szokásos betűket csekély változtatással ne használhatnók a népnyelvi közlemények följegyzésére. Csak arra kell ügyelni, hogy ugyanaz a betű mindig ugyanazt a hangot jelölje, tekintet nélkül a szokásos írásmódra. Pl. így írjuk *aszt*, ne pedig *asz*, *aggyyon* e. h. *adjon*, *kösség* e. h. *kösség*, stb.

A magánhangzók közül használhatjuk szokott hangértékükkel a következőket: *a, á, o, ó, u, ú, e, é, í, i, ö, ő, ü, ű*. Egyes hangok számára, melyeket az irodalmi nyelv nem vesz figyelembe, külön jelölésről is kell gondoskodni. Meg kell mindig különböztetni a nyílt *e-t* a zárta *ö-től* (még, tē, lē, nē, embēr) s ez utóbbit mindig meg kell jelölni. Némely vidéken, különösen a palócok közt, az *á* nak megfelelő rövid *â-t* is ejtik. Ejtenek némely vidéken a nyílt *e* helyett egy még nyíltabb, képzésre nézve az *a* és *e* között álló hangot, melyet *ê*-vel jelölünk. (nēm, tēplom). E néhány betűvel több külön jelre nincs szükségünk, ha népnyelvi hagyományoknak egyszerű följegyzéséről van szó.

Nagy gondot kellett fordítania a gyűjtőnek a magánhangzók időtartamának megjelölésére. A hosszúságot a szokásos ékezet jelöli (*i és í, o és ó*); figyelembe kell azonban vennünk az *a* és *e*-nek megfelelő hosszú hangokat is, s ezeket így jelöljük *á, ê*. A hosszú magánhangzokat sohasem szabad két betűvel (*aa, oo*) vagy a magánhangzó után tett hiányjellel (*a', e'*) jelölni. Némely vidéken orrhangú magánhangzókat is ejtenek, midőn az *n, m, ny* valósággal egybeolvad az előtte álló magánhangzóval; ezt az illető magánhangzó mellé tett kis *n, m* vagy *~* jelöli: *lân, toromba, vagy lâ~n, toro~ba*.

A kettős magánhangzók jelölésére is nagy gondot kell fordítani. Minden diftongus két részből áll, egy erősebben ejtett teljes hangból és egy rövidebb hangból, melyen a kiejtés csak átsiklik; ez utóbbit kis betűvel kell jelölnünk az illető magánhangzó előtt vagy után, aszerint, amint a kiejtésben megelőzi vagy követi a teljes hangot. Tehát *ú* vagy *ou, ié* vagy *ei* stb.

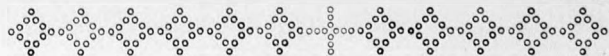
A mássalhangzók számára új jelekről nem kell gondoskodnunk, a mi betűsorunk teljesen elégséges a nyelvjárások följegyzésére, csak azt kell ismételve kiemelni, hogy minden hangot a kiejtéshez híven ragaszkodva kell leírni. El kell hagyni minden mássalhangzót, még pedig minden megjelölés nélkül, aminek az élő beszédben nyoma nincs. Tehát ne írjuk *á'ra, a'ma* (*arra, alma*), *avva'* (*avval*), hanem: *ára, ama* vagy *óma, avvá* vagy *avvá* stb. A kettőzött vagy hosszasan ejtett két jegyű mássalhangzót teljesen ki kell írni kétszer pl. *aggyya*, nehogy kétértelműséget okozzon. (V. ö. pl. *vág gya, rág gya*.)

Terület és határok.

Egy-egy nyelvjárás teljes feldolgozására csak gyakorlott gyűjtő vállalkozhatik, aki a magyar nyelvtudományban jártas. Szorgalmas gyűjtés s a nyelvjárások irodalmának minél teljesebb ismerete teszi őt alkalmassá ily nagyobb feladatok megoldására.

A nép nyelvének tanulmányozásával összefüggenek egyes, magára a lakosságra vonatkozó kérdések. A gyűjtőnek tudomást kell szereznie arról, hogy az illető helység vagy vidék lakossága régóta lakik-e azon a helyen, vagy pedig újabb tetepülő. Ez esetben nyomonnia kell, van-e róla történelmi adat vagy tud-e róla a hagyomány, hogy mikor és honnan került oda a magyar lakosság. Néhol egy kisebb területen, esetleg magában egy helységben kétféle nyelvjárással is találkozunk. A megoszlás lehetséges felekezet vagy fogalkozás szerint. Ily esetben bizonyos, hogy kétféle eredetű lakosság került oda különböző helyről, esetleg különböző időben. Érdekes ilyenkor megfigyelni, hogyan hat egymásra a kétféle nyelvjárás és hogy történik meg köztük a lassú kiegyenlítés. Keletkezhetik új nyelvjárás idegennyelvű lakosság beolvadása, megmagyarosodása által is. Ekkor is kutatni kell, mikor került az illető idegen lakosság arra a helyre s hogy mikor, milyen külső hatás alatt kezdett megmagyarosodni.

A népnyelv tanulmányozásával szorosan összefüggő feladat az egyes nyelvjárásai sajátosságok elterjedésének vizsgálata s e sajátosságok alapján a nyelvjárások területi viszonyainak, határainak megállapítása. Ezek azonban már oly feladatok, melyekre kellő nyelvtudományi készültéssel nélkül nem szabad vállalkozni.

Bűn.*

*Mi lenne ha Nagyvárosok káromkodó zaját ökölbe fognám,
Kacagó arccal megállnék a buza kalászos mezőn
és bele dobnám a szent falusi csönödbe;
S a kondás tüllkét félre verné a bolond neuraszténia:
Nagyvárosok, örült élete,
a fehér házikók szent falához oda tapadna a szenny:
Nagyvárosok szodomás titkai
és a kerges tenyér földszagú áldása
beleverne a párföm sorvasztó forráságába,
mi lenne, ki lennék?
Bűn lenne! Kain lennék!
Mert megölném a Testvéremet!...*

(Komárom)

ERDŐHÁZY HUGÓ.

* A szerző mostani számunkban ismertetett könyvéből.

A középeurópai német probléma.

Írta: VÉCSEY ZOLTÁN.

Középeurópa életében a legfontosabb jelentőségű tény az, hogy az európai vízváltástól nyugatra egy hatvan milliós, egységes, hatalmas német nemzet él, keletre pedig tíz és öt milliós nemzetek konglomerátuma nyüzsög. Nem természetes következménye ennek a statikai ténynek, hogy a keletre törekvő gazdasági kultúrának a hulláma a iörténelem egész folyamán át német jellegű volt?

Masaryk „Az új Európa“ című művében épen azért látja megokoltnak a kis független középeurópai nemzetek állami önállóságát, hogy a németeknek keletre való törtétese ellen, amely a kis népeknek zónájába nyomul, gátat lehessen vetni.

A németeknek keletre való törtétesét sok német gyarmat jelöli, amelyek, mind megannyi bástya, ékelődnek be az idegen nemzetek területébe. Ez az előnyomulás a kora középkortól veszi kezdetét s eszközei egyáltalán nem harciasak, maguk a szláv fejedelmek hívják be a német gyarmatosokat, hogy a „jobb ekéjükkel megműveljék és jobb kardjukkal megvédelmezzék a földet“. Az ógermán területnek határa a tengertől a Rajna mentén Baselig, azután a svajci középföldön az Aarig terjedt, az Alpésekben keletre fordult s a Salzach-Inn vonalán elérte a Dunát, ahonnan északi irányban a Fichtel hegység gerincén, majd a Saale-Elbe vonalán újból elérte a tengert. Ez az ógermán terület tehát jóval kisebb volt, mint a mai német birodalom s terjeszkedése keleti irányban következett be. Általában Európa minden történelmi mozgalmában megfigyelhetjük a keleti irányban kifejtett nyomást. (Franciaország Elzász, Itália-Balkán, Svédország-Finnország, Lengyelország-orosz tábla, Csehország-Galicia, Oroszország-Azsia.) A Saale vonalán a germánság a szlávokkal jutott érintkezésbe, akik az ötödik század folyamán még a Saalen is átléptek, északon az obrodíták, délebbre a vilcek, azután Lausitzban a szerbek, keletebbre a pomeránok, lengyelek, mazoviak, délebbre a csehek, a morvák, az Alpésekben az alpesi szlávok, akik a Magas-Tauernig, Tirolig és Salzburgig nyomultak.

Ez volt a helyzet addig, míg Nagy Károly Szászországot és Bajorországot meg nem hódította s ezeket az országokat „határörvidékekké“ (Grenzmarken) nem tette. Ekkor bukkan fel ez az új fogalom, amelyet csak államjogi és kormányzat-technikai szempontból értelmeztek, azonban földrajzi jelentősége is szembeötlő. A határörgrófság (Grenzmark és Grenzgrafschaft) egybetartozó fogalom, az első az elővidék, amely a tulajdonképeni határvonalon kívül fekszik s még nem teljesen biztosított. A határörgrófság viszont a céltudatos konkolizáció területe, az országhatárok védelmének stratégiai magva. A határörgrófságo-

kat csak akkor lehetett megvédelmezni, ha a határörvidéknek is a haditechnika mindenkori fejlődésének megfelelő, stratégiaileg kedvező helyzete és felszíni formája volt. A régebbi idők határvonalainak hézagait védelmi művekkel, katonailag megerősített településekkel épen úgy meg kellett védelmezni, mint ahogy annak idején a rómaiak a limesrendszerrel védelmezték meg a hátvidéket. Ez a határvédelmi rendszer hosszú vonalban nőtt össze, amelynek csomópontjain nagyobb erődítési pontok, megerősített városok, várak keletkeztek,

Ez a rendszer először a germánság keleti oldalán fejlődött ki. A bajorok s egyes frank törzsek az alpesi ószlávokat a Duna és a Dráva területén már a 11. században körülbelül addig szorították vissza, ameddig a mai Ausztriában és Stájerországban németek laknak, vagyis Bécestől kiindulva a Morváig, a Fertő-tóig s a keleti Alpok pereméig. Magyarország területén a bakonyi erdőségi s a Duna vonalát, amelyek nagyobb természetű biztosítónalak voltak, csak nagyszámú előőrseik érték el.

Így alakult ki a Duna linzi és bécsi medencéjében egy német telepterület, az Ostmark, mint a németiség összefüggő telepországaiban délkeleten, a középső Duna szakaszán örökös bástyája. Mint történelmi szükségszerűség fejlődött ki a Babenberger család Ostmarkja, amelynek különleges helyzetét az is mutatja, hogy urai a birodalom többi grófjával szemben nagyobb hatalmat és önállóságot élveztek.

Északkeleten és délkeleten így tört előre a germánság kolonizációs útján, azonban Csehország és Morvaország belsejében a zárt szláv település nem esett a germánosítás áldozatául, mint a keleti német síkságon élt egykori szláv törzsek, amelyek közül a poroszok később a germanizmus tipikus képviselői lettek. A csehek és a morvák is német fenhatóság alá jutottak, azonban szlávságukat mindvégig megőrizték, sőt sok beköltözött német elemet szívtak fel magukba. Csehországban -- s bizonyos vonatkozásban Morvaországban és Sziléziában is — egy pillanatra sem szünetelt a harc a csehek s a németek között, csak természetesen a történelmi idők folyamán mindig más és más formában jelentkezett. Az első századokban a kelta bojok után germán markomannok törzsi területe volt ez, kik a bojok után bajoroknak nevezték el magukat s 500 körül jelenlegi hazájukba vándoroltak, mert a germán longobardok kiszorították őket. A longobardok törzse azonban tovább vándorolt délnek, először Pannóniába, majd a Pó síkságra, Longobardiára, vagy Lombardiára. Így szabaddá vált a terület a szláv telepések számára. Különböző szláv kutatók szerint persze már a kelta bojok a cseheknek, a germán markomannok a morváknak s a nyugati Kárpátokban élő kvá-

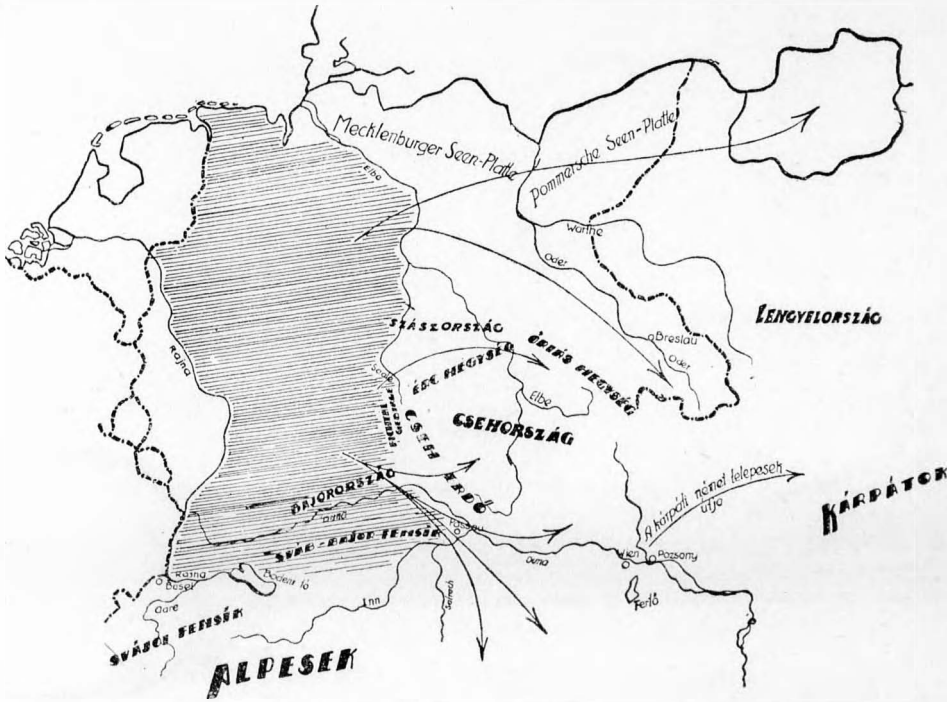
dok a szlovákoknak lettek volna szláv ősei, de ennek a történelmi mesemondásnak, amely egy középeurópai, sőt egész Európára kiterjedő (Zunkovič: Die Slawen als Urvolk Europas) ősi szláv népnek elméletével függ össze, alapja s bizonyítékai nincsenek.

A tudományos alapokon nyugvó történetkutatás csak annyit tud megállapítani, hogy a szlávoknak, „ennek a Középeurópában eddig ismeretlen, idegen népelemnek nyugatra való előnyomulása a hatodik század elején kezdődött meg a Pripet-mocsaraktól keletre elterülő ősi lakhelyüktől s ekkor szorítják vissza a germánokat az Elba-Saale vonala mögé,“

A szláv törzsek a markomannok által kiüri-

függő államokat megszervezni és fenntartani. Hosszú évszázadok alatt sem a csehországi szlávoknak, sem semmiféle szláv törzsnek nem sikerült Samo birodalmához hasonló államképződményt létrehozni, míg a hatalmas német Karoling birodalomban tanítómestert nem szereztek.

Kétszáz éven keresztül a mai Csehszlovákia területén élt ősi szláv törzsek életét sötét homály borítja. Amikor újból fény sugarat vetődik Csehország történetére, olyan elemi államképződményeket látunk, amiket Ratzel a sejtészövettel hasonlít egybe, az ország egész sereg kerületre bomlott, amelyek élén kerületi hercegek állanak. Semmiféle szervezett politikai hatalom nem állta útját Nagy Károly hadainak, amelyek 791-ben az avarok el-

tett cseh földet, épúgy mint a kvádok elhagyták kárpáti vidéket békésen, minden küzdelem nélkül vették birtokukba, de nem mint saját uraik, hanem mint az avarok rabszolgái. Jellemző antropológiai típusuk is, a szőke típus ritka közöttük, barnabőrűek és fekete hajúak, így írja le őket az arab Ibrahim, ami arra mutat, hogy az avarokkal nagyobb arányú vérkeverődésen mentek keresztül. Néhány évtizedig lakhattak már az új földjükön avar főhatalom alatt, amikor egy Samo nevű frank (tehát germán!) kereskedő vetődött közbük, aki megszabadította őket az avar rabság alól. Samo birodalmának földrajzi határait nem lehet pontosan megállapítani, magva Csehország lehetett, Morvaországra már valószínűleg nem terjedt ki, délen azonban az Alpeseben lehetett a határa. Samo halálával ez a birodalom részeire bomlott, a régi szláv népkarakternek fő jellemvonása éppen az volt, hogy nem tudott nagy, szilárdan össze-

len Csehország földjén vonulnak keresztül. Nincs egységes cseh állam, csupán apró területek kaleidoszkópja, úgy hogy a regensburgi szent Emmeran-kolostor krónikusa 55 „civitatest“, kerületet sorol fel.

Ez a laza szervezet természetesen nem állhatott ellen az erős karolingi birodalom vonzásának. 806 körül, Csehország, vagy legalább is jó része, Franciaországnak van alávetve s adót fizet neki. Morvaországnak, amelynek kapcsolata Ostmarkkal egészen nyílt, természetesen, szorosabb a kapcsolata a frank birodalommal, a német hatás itt még inkább megnyilvánult s német hatásra támaszkodva alakult ki a 9. században a nagy-morva birodalom, amely a Kárpátok vidékére is kiterjedt s a szlovákokat is magába foglalta. Ennek a területnek földrajzi határait a tudományos kutatás ép úgy nem tudja megállapítani, mint a Samo birodalmaéit. Az újabb cseh történelmi iskolának

azt az állítását, hogy a nagymorva birodalom határa egészen a Felső-tiszáig terjedt volna, kissé túlzottnak kell tekintenünk. A nagymorva birodalom hatása Csehországra csak átmeneti volt, bár természetesen a csehországi szláv törzsek is a szomszéd nagy szláv ország felé gravitáltak. A nagymorva birodalom a X. század elején a németekkel erős küzdelembe keveredett s a magyarság rohamára megsemmisült. A szlovákok s egy ideig a morvák is a magyarok fenhatósága alá kerültek, valószínű, hogy a morvák nagy része meg is semmisült az irtó háborúkban, vagy a Kárpátok hegyzugaiba menekült, mert a mai morvák a csehekkel a legszorosabb rokonságban vannak, ami arra mutat, hogy az elnéptelenedett Morva országba a tizedik század derekától nagyobb arányú cseh bevándorlás következett be, amely azonban a Kárpátok gerincénél megállott, úgy hogy Szlovenszko szláv népe az úgynevezett történelmi országok szláv népeitől teljesen függetlenül fejlődött külön nemzeti egységig. A történelem folyamán olyan szláv államalakulat, amely egy időben magába foglalta volna a cseheket, morvákat és szlovákokat, 1918 ig soha létre nem jött, sőt — amint láttuk — Szvatopluk nagymorva birodalma, amelyre olyan sok hivatkozás történt, sem volt az.

A magyaroknak a Lech-mezei csatavesztése után (955) Morvaország 1000 körül a lengyelekhez került, akiktől 1030-ban Břetislav cseh herceg ragadta el s III. Henrikől Csehországot s Morvaországot hűbérként kapta. Csehország politikai egyesülése ebben az évszázadban már végbement, az ország közepén lakó cseh törzs a geográfiai helyzete energiájával maga alá gyűrte a többieket s nevét is rájuk kényszerítette. A német birodalom keretében Csehország szabadabb politikai helyzetet vívott ki magának, 973-ban egyházi tekintetben elszakadt a regensburgi egyházmegyétől s Prágában saját püspökséget alkotott, röviddel rá politikai tekintetben is adóra köteles birodalmi területből birodalmi hercegséggé emelkedett, mely politikailag egyenrangú volt a többi német hercegséggel, alig egy évszázaddal rá, hogy egységes állami lényegét megszervezte. Ez a helyzete még inkább megerősödött, amidőn I. Přemysl Ottokár 1198-ban Hohenstaufen Fülöpöt megkapta az örökösödési királyság méltóságát.

Az örökös trónharcok Csehországban is ugyanarra a szociális helyzetre vezettek, mint aminő a magyar történelemben a XIII. század elején mutatkozik. A trónra igényt tartó hercegek önkéntes adományokkal igyekeztek szövetségeseket nyerni, úriási földbirtokokon kívül a regaliák, vámok is a feudális urak kezébe kerültek. A nagybirtokos osztály szemben állott az ezernyi teherrel agyonnyomorított nép, amely minden anyagi jólét és minden politikai jelentőség nélkül szűkölködött. Épen I. Přemysl Ottokár alatt következik be a helyzetben változás. Német polgárokat hív az országba, német városokat alapít s feudális urakkal

való küzdelmében a német polgárságra támaszkodik. Így a feudalizmus hatalmát megfékezi, a trónviszályokat megszünteti, az országnak nyugodt fejlődést biztosít s a német polgárság és német gyarmatosok munkájával Csehország földje hamarosan nagy anyagi jólétre s kulturális virágzásra jut. A német polgárral és a német paraszttal új kultúrelem jutott Csehország földjére, amely „mint erős és mélyen ható kovász avatkozott be a szláv társadalmi szervezet lomha fejlődésébe” (Lippert), ez a német gyarmatosítás igazi értelme.

Magyarország területén a német gyarmatosítás, amely különösen a XII. század derekán ment végbe, hasonló jelentőségű, a német népelem tehát így terült szét az eredeti ősgermán telepterületről. Először az Elbe-Saale vonalától keleti irányban visszaszorította a szlovákokat. A német népelem szétterülésére itt állott a legnagyobb terület rendelkezésre, a Thüringia s a tenger közötti síkság. Az előnyomulás II. Henrik idejében kezdődik meg s a X. század folyamán létrejön északon a billungok markja (Mecklenburg s részben Elő-Pomeránia), az északi mark, a lausitzi, merseburgi, zeitzi és meissen mark. A védelmet megerősített várak és helységek végzik, amelyeket útvonalak kapcsolnak egybe. Az eredmény az Elbe-Saale vonal végleges biztosítása a germánság részére s 70.000 km² terjedelmű telepterület megszerzése, amelynek keleti határa a Bober s az Odera vonala. A germán elem azonban ezen a gyarmati területen is túlszaporodik s most már tovább kolonizál keleti és déli irányban, nem harci erőszakkal, hanem mindig a szláv fejedelmek hívására. Lassanként Lengyelország is a német kultúrkörbe kerül s sűrűn szállják meg német telepések. Ez az előnyomulás két oldalról történik, úgy, hogy a szláv területet a germánság olló módjára kapja közre, északon, a tenger partján, a német lovagrend gyarmatosít, a másik előnyomulás a sziléziai küszöbről indul, míg a közrefogottl Werthe-melléki földön a kolonizáció csak pontszerű, a városok ugyan németek, a vidék lakossága azonban szláv. A tengerparti német lovagrendi földön a XIII. és XIV. században német település következett be az elpusztult poroszok helyébe, amely a Pregel területén befurakodott a lengyelek és litvánok közé. A déli nyelven, az olló alsó szárán az Odera széles medencéje Breslau körül teljesen germanizálódott.

A békés előretörés a XIV. században véget ért. Lengyelországban ellenállás támadt fel a németek ellen s amikor Litvánia Jagelló-házból származó nagyhercege II. Ulászló néven lengyel király lett, a Tannenbergtől melletti csatában (1410) megtörte a német lovagrend erejét, félszázaddal később pedig utat tört magának Lengyelország a tengerhez, megszervezve a Visztula deltáját s Danzigot.

Rövid történelmi összefoglalásban ismertettük a német népelem szétterülését 100.000 km² terjedelmű középeurópai területén. A főpontokat a következőkben foghatjuk egybe:

I. Nyugati irányban már a kora középkor-

ban kialakult a német-romanizált kelta nyelv-határ, amely állandó maradt s nagyjában fedi a jelenlegi francia-német nyelvhatárt.

2. Délnyugaton a német népelem, átlépve a Rajnát, a svájci fentérség nagy részét megtöltötte s itt jutott érintkezésbe a francia népelemmel. Svájc különleges földrajzi egységisége következtében itt a két népelem szabad egyesüléséből egy ideális államszervezet alakult ki, mint a francia, német és olasz néptenger érintkező sarokíve és villámhárítója.

3. Az ógermán telepterület a tengerpart, Rajna vonala, az Aare, a Salzach és Inn vonala s az Elba-Saale vonala között terült el.

4. A kolonizált, összefüggő germán telepterület a Saale-Elba vonaltól keletre nyomult előre, Csehországban átlépte a Szudetákat, úgy hogy a csehországi németség etnikai összefüggésben él a germán telepterülettel. A Duna passau-i nyílásán a németség behatolt a bécsi medencébe. Ennek a településföldrajzi képek következménye, hogy a cseh nép, a szlávoknak ez a legnyugatabbra előretolt ága, hatvan milliónyi németség tengerébe ágyazott.

5. Az összefüggő telepterületből északra a tengerpart mentén hosszú germán nyelv nyúlik ki el egészen a rigai öbölhöz. Ez a Baltikum németsége.

6. Ugyancsak az Odera sziléziai küszöbéről német nyelv hatol keleti irányban, amely a cseh-morvákat elválasztja a lengyelektől, akiknek érintkezése csak Teschen környékén, kis geografia területen jött létre. Ez a felsősziléziai németség.

7. Délkeleti és keleti Európát el egészen a Volgáig (Saratov) és a Balkánig (Dobrudzsa) sűrűn borítják germán szigetek, amelyek azonban nem állanak földrajzi kapcsolatban a német néptengerrel, problémájuk tehát nem a németséggel való politikai kapcsolat megteremtése, ami lehetetlenség, hanem a kulturális kapcsolat fentartása.

Ide tartoznak a szlovenszkói és ruszinszkói német nyelv-szigetek, melyek közül a szépségi német sziget a legnagyobb. A dunántúli németek, a bácskai svábok, az erdélyi szászok szintén a germán Drang nach Osten pillérei.

Középeurópának azokon a pontjain azonban, amelyeken a német telepterület összefüggő, de a németséget a politika határok mégis különböző államtestekbe osztják, mindenütt fellép — Svájc kivételével — a németség politikai s államjogi egységbe való tömörítése. Németország keleteurópai harárának s Ausztria Németországhoz való csatlakozásának, Középeurópa két legsúlyosabb politikai problémájának éppen ez a nyitja.

Masaryk Új Európa című művében éppen ettől a beözléstől feltette a kis népek zónáját. Politikai felfogása szerint a Németország jármába fűzött monarchia szétrombolása s életképes nemzeti államok megalakítása vethet gátat a németek előretörésének. Az eredmény azt mutatja, hogy a csatlakozási eszme lett a szétdarabolásnak következménye. Az az Ausztria, amely visszakapta tizedik

századbeli kereteit, újból a történelmi hivatásra törekszik, amit évszázadokon át betöltött a római szent birodalomban. A német nemzetnek Ostmarkja akar lenni.

Vihar Ázsia fölött.

Felszabadító, ujongó érzésekkel kell megemlékezni Pudowkinnek, a nagy orosz filmrendezőnek erről az alkotásáról, amely mostanában fut a középeurópai mozikban, mert a Potemkin, a Nagyváros szimfóniája s még egy pár film mellett nemcsak a filmművészet új útjainak a jelzőnyila ez a mű, hanem egy hatalmas, megújódott művészetnek egyik megnyilvánulása, kész, érett terméke. Az európai, „irodalmi“ filmek műtermi fottottsága után elhozta a friss, természetes levegőt; a napfényt, a táj egészséges szépségét, a hegyi és néprajzi felvételeknek máskor a cselekvéstől elkülönülő érdekességét szervesen belekomponálva a film cselekményébe. Pudowkin olyan nyügtől szabadítja meg a filmet, amitől csak egy-két ritka tehetség (Chaplin) tudott megvalni: az irodalmiságtól. Ehelyett a fotografálás abszolút eszközeivel a tájnak és az embereknek megrázó szimfóniáját adja.

A hétköznapokba nyúl bele ez a film: nincsenek kikészített és jól fésült sztárjai, mesterséges kulisszái, üvegbura levegője. Parasztkunyhókat látunk, tibeti pásztorviskókat a roppant sivatagok és fenyegető hegyperemek alján, az életét védő állat izgatott fürgeségét és a húsért vadászó ember óvatos merevségét, felviharzó homokförfögetet, vakító tájakat, nyüzsgő, lihegő vásári tülekedést, egy buddhista szertartás ajult komolyságát, egy hegytetőn haldokló hegyirabló szélkuszálta kontúrjait, a kaszárnya belsejében macskával játszó katonát, a tigrisarcú prémkulárt, a katonák kattogó sorait és szikrázó szuronyait. Finomságukkal és lélektani hitelességükkel megragadó apró jeleneteket és elveszejtően nagyságos kozmikus megnyilatkozásokat.

A film témája a csöndes, primitív mongol néptömeg harca az angol gyarmati imperializmus lehengerlő, gyilkos gépezetével, mely egy tibeti vadász akar saját céljaira kihasználni. De az emberségében megtiport, jóságában kihasznált, vallási fanatizmussal elkábitott nép fiában a Dzsingisz Khán Európát letipró ereje gerjed fel, a tibeti vadász népének élére áll s a vihar, mely fenyegető felhőkben, végzetes komor feszültségben ígérkezett az égbolton, kitör Ázsia fölött.

Hogy rajta keresztül egy eltiport néptömeg kapja meg emberi jogait, hegyei, mezői bekéjét, kunyhóinak biztonságát, asszonyainak és állatainak épségét.

Új és szebb jövőjét.

Peéry Rezső.

„A művészet feladata nem a természet utánzása, hanem kifejezése“.

BALZAC.

A nyári regösjárás.

A csehszlovákiai magyar ifjúság életében egyre határozottabb hivatást tölt be a nyári regösjárás. Augusztusban nekivágnak a magyar diákok az országotaknak és bejárják a Kisalföldet, a Garam, az Ipoly völgyét, a Zobor lábainál fekvő falvakat, Gömört és a Tiszahátot. A vándorok előtt megnyílik a magyar föld és a magyar nép minden nagyságos ereje. Megismerik a vidéki tömegek életét, a magyar kultúra faji gyökereit, a magyar nép bajait és kibontakozásra váró egészséges értékeit. A regösjárás népmisemertet és faji szépségű magyar kultúrszemléletet ad a városi diákoknak, a magyar jövő vezető értelmiségének. A regösjárás nemcsak a vándorló diákok számára jelentős. A regösdiákok szelleme: a szociális magyar megújulás építő akarata és a gyökeres magyar kultúrszemlélet ma már előtér az egész csehszlovákiai magyar cserkészletben, az ifjúsági sajtóban, és az iskolai önképzőkörökben. Néhány vándordiák személyi élménye a szó és az írás hatalmával egész új nemzedékünk lelki képét átváltoztatja.

1926-ban volt az első regösjárás, mely még csak Csallóközre, Mátyusföldre és a Garam völgyére terjeszkedett ki. 1927-ben már Gömörben és a Bodroghözön, Ungban, Beregben és Ugočában járnak a cserkészeink. 1928-ban a regösjárást a gombaszögi regöskepzo iskola helyettesítette helyi, sajtóvölgyi munkával. Most új, minden eddiginél nagyobb jellegű regösjárás előtt állunk. Pozsonytól Nagyszőlősig be akarjuk járni a köztársaság déli magyar részeit. Látni akarjuk a gazdák, házanépük és a földmunkások anyagi helyzetét, hallani akarjuk az esti dalolásokat, játszani akarunk a falvak elhagyott kis mezitlábosaival, hogy bátrabbak, mozgékonyabbak és modernebbek legyenek jövőnké a vezető paraszteleletükben. Festeni, rajzolni, jegyezni, tanulmányozni fogjuk az elrejtetten lobogó magyar parasztszemléletet, hogy lélekkben közelebb kerüljünk a viharban, és napsütésben, állatok és növények társaságában élő, a természet dús áradásában dolgozó tömegekhez.

Az 1929-iki regösjárást a pozsonyi Sarló vezetői tanácsa rendezzi. Részt vehet rajta minden csehszlovákiai magyar diák, aki a kívánt feltételeknek megfelel:

1) Jelentkezhetnek egyes diákok, akik már regösdiákok voltak, vagy most akarnak regösökké válni. A jelentkezésben fel kell tüntetni a kort, az iskolát, az osztályt, a szülők írásbeli beleegyezését és a pontos lakáscímet. Ha cserkész az illető, fel kell tüntetni a cserkészadatokat is. Jó, ha a jelentkezők bizalmas levélben megüzenik, hogy mi készíti őket a regösjárásra és mit tudnak már a regösmozgalomról, esetleg, hogy milyen munkát végeztek eddig a mozgalom keretében és szellemében.

2) Jelentkezhetnek csoportok is (például egy

őrsre való cserkész, vagy néhány barát). Az egyes jelentkezőkre vonatkozó adatokon kívül itt meg kell adni azt is, hogy a csoportnak vannak-e különös tervei (például éneklés, vagy néprajzi tanulmányok).

Az ezidei regösjárás alkalmával indulnak olyan csoportok, melyek a falusi gyermekeket maguk köré gyűjtik dalra, mesére, játékra és lesznek határozottan tudományos (társadalomtudományi és néprajzi), valamint művészeti csoportok is. Minden jelentkezőnek fel kell tüntetnie, hogy milyen csoportban kíván elhelyezkedni. A jelentkezéseket az esetleges segélykérésekkel együtt Balogh Edgárhoz (Bratislava, Duna utca 51) kell beküldeni 1929 július hó 10-ig.

Az alkalmasnak talált regös-vándorok megfelelő és a hatóságoktól is jóváhagyott mese-, dal-, és játékanyagot és pontos utasításokat kapnak vázlatosan előírt útvonallal és címekkel. A tudományos és művészi csoportok külön kioktatásban részesülnek. Úgy a regölő, mint a tudományos és művészi csoportok összeállítását és pontos találkozását, valamint a felszerelés jegyzékét a válaszlevelekben közöljük.

Magyar fiúk! Nem lehetünk a magyarság értelmi vezetői, ha nem ismerjük szellemi és gazdasági javainkat és hiányainkat. Fiatalságunk feladata megismerni a vidék életét, hogy ismereteink nyomán majdan az egészséges fejlődés, az okos mezőgazdaság, az őszinte falusi szellem, magyar tömegeink boldog kertvárosi élete bontakozzék ki és győzzön minden magyar elmaradottság és elfojtottság felett. Kerekedjétek fel, vándoroljunk, lássuk a magyar világot.

ADOMÁK.

A SZÓRAKOZOTT FIZIKUS. A városi uszodában fürödnek a fiúk, mikor odajön fürödni a fizika tanára. — „Ne tessék fürödni, tanár úr!” — mondják a fiúk, — Hideg a víz”. — A fizika tanára szó nélkül belemártja a vizbe a sétabotját, majd egy kis idő múlva kihúzza s ezt mondja: „Igazatok van. Hideg a víz, nem lehet fürödni.” És elment haza fürdés nélkül.

*

A KALAP. A fizika professzorának a rendőrségen akadt dolga s elment a más kalapját vitte el tévedésből. Két nap múlva jön a rendőr a tanári szobába, mondván: „Elhoztam tanár úrnak a kalapját, amelyiket el tetszett cserélni.” — „Az én kalapom itt van!” — szól a tanár. — „Tessék csak ideadni”, — válaszol a rendőr, — mert ez a tanár úr kalapja. Bélése tele van írva holmi matematikai számításokkal”.

SCHERER LAJOS.

Csak középiskolát végzett s jó tanuló menjen iparos pályára.

Régezte az volt a jelszó: Ha nem tanul a gyerek, jó lesz iparosnak, annak nem kell tudni a latint, meg a görögöt, meg egyéb hiábavaló tudományt. Hogy ez az ostoba jelszó mit jelentett, azt mutatja az eredmény, a kispolgári kézműves-iparos társadalmunk teljes leszegényedése, s bizony már nem egy helyen a proletáriátusba való lesüllyedése. Az az ostoba felfogás, amelynek, ha nem is szülőanyja, de legalább is bábája maga az iparostársadalom volt, aztán oda is vezetett, hogy az iparos társadalom valahogyan elkülönkődött a többi társadalmi rétegtől. Most aztán meg kellene fordítani azt a jelszót: Csak okos ember menjen iparos pályára! S azt gondoljuk, hogy ez a helyes jelszó.

Ha valamely pályán, hát az iparos pályán kell józan ész, gondolkodó értelem, mert az ipari munka ott, ahol azt az emberi kéz készíti el, s annyiféle izlés, kívánság változtatja kivitelét, formáját, igen is függ az iparos okosságától, képzettségétől, tudományától. Most, hogy közeledik az iskolaév vége, szükségesnek tartjuk, hogy felhívjuk a szülők, s a középiskolás, gimnazista, polgári ifjúság figyelmét az ipari pályára. Ne gondolják a szülők, s az ifjak, hogy ha valamiképpen keresztülvergődnek, végig csúsznak a középiskolán, a maturán, hát máshová nem is mehetnek, csak az egyetemre. Igen nagy tévedés ez, s láthatja mindenki, hogy az egyetemet végzett ifjak számára sem viszik ezüsttálon az állásokat, s igen nagy része csak tanult, diplomás munkanélkülivé válik. A rengeteg költség, amibe az egyetemi oktatás kerül, nem igen térül meg sem a szülőnek, sem az ifjúnak.

Különösen figyelmeztetnünk kell a magyar szülőket, magyar ifjakat, hogy ne áltassák magukat. A hivatalnok pálya be van csukva előttük, s mindenki ügyvéd, orvos sem lehet. Mert mérnöknek is csak úgy s ott van kilátása elhelyezkedésre, ha s ahol magyar ipartelepek vannak. A cseh, morva, német gyáros inkább cseh, morva, vagy német ifjat alkalmaz.

Maradjon a középiskolákban, s főleg gimnáziumokban csak az az ifjú, aki különösen jó tanuló, s akinek anyagiakban is megvan a biztosítéka arra, hogy egyetemi tanulmányait elvégezni tudja. Ha a gimnázium 4. osztályából, s a polgári iskola 3. osztályából kikerülő, de jó bizonyítvánnyal kikerülő ifjak jönnek az ipari pályára, apránként meg fog változni az iparostársadalom képe, de megváltozik ennek az értékes társadalomnak gazdasági helyzete is, s vele együtt a magyarság gazdasági értékeinek gyarapítása is lehetővé válik. Gondolja meg azért minden ifjú, aki a középiskola padjait elhagyni készül, hogy tovább menjen-e

az iskolai osztályokba, vagy elkezdje-e az ipari pálya alsó osztályát: a tanoncságot. Ne gondolja, hogy kisebb lesz komoly emberek szemében, mert csak iparostanonc, s hogy mit mond róla egy-két ostoba osztálytársa, akik az ipari pályát nem tartják elég „úri“ pályának. Az uriság fokmérője ma már nem a kutyabőr és a cím, hanem a megélhetés. Az ipari pálya várja az iskolázott ifjakat, s csakis a tanult ember előtt nyitja meg a kereseti lehetőségeket, mert az ipari pálya ma már szaktudást és általános műveltséget feltételez, amelyben eddig az e pályán elhelyezkedettek egy kissé, természetesen kivétellel, — szűkölködtek.

Az ipari pálya megválasztása előtt ajánljuk azonban, hogy a szülők, s maguk az ifjak is forduljanak tanácsért hozzánk, mert a pályatévessétség az ipari pályán is csak elégedetlen embert nevel, akár a más, lateiner pályákon. Ma különösen vigyázni kell az ipari pálya választásánál, s ennél nemcsak valamely pálya iránt való előszeretettel, hanem annak a bizonyos iparágak a gazdasági helyzete is befolyásoló lehet egzisztenciák egész sorsára. Levélbeli megkeresésekre szívesen válaszolunk, csak azt kérjük, hogy az érdeklődők személyi viszonyaikról, iskolázottságukról s hasonló, a pályaválasztás szempontjából fontos körülményeiről bizalmasan tájekoztassanak. A megkereséseket szíveskedjenek az érdeklődők vagy lapunk szerkesztőségéhez, vagy e rovat vezetőjéhez juttatni, kinek címe: *Ivánfy Géza*, ipartársulati titkár, Komárno, Kapitány utca 5.

„MARATHON“ sportáruház

Bratislava, Schneeweiss u. 6.

Kérjen ár
ajánlatot!

Az összes sportcikk
versenyen kívüli olcsó áron.

Iskolaszerek, könyv- és papíráru, használt és új tankönyvek legolcsóbban beszerezhetők

HERCZ JENŐ

könyv- és papírkereskedésében

Rimaszká Sobota-Rimaszombat.

Használt tankönyveket veszek!

A komáromi és lévai iparostanoncok dicsőséget szereznek a magyar kéz munkájának.

Nagy kitüntetés érte a komáromi iparostanoncokat a tavaly Brünben megtartott országos kiállítás alkalmából. 70 magyar iparostanuló, ebből 68 komáromi és 2 lévai küldte el Brünbe tavaly kiállításra szánt munkáját, hogy részt vegyen az állam minden részéből összegyűjtött tanoncmunkák nemes versenyében. A magyar iparos ifjúságot ezuttal sem méltatlanul képviselte Komárom. A komáromi magyar iparosifjak megmutatták, hogy még az iparilag jóval fejlettebb történelmi országok iparos ifjúságánál sem alacsonyabb színvonalúak. Sőt! A kiállító tanoncok közül 13 megkapta a brünni kiállítás bronzérmét, 22 pedig elismerő oklevelet nyert. Az a 70 magyar iparos ifjú hírül vitte s bebizonyította, hogy a magyar iparosifjúság megállja a helyet az állam bármely nemzetiségű iparosifjúsága között, de bizonyítja azt is, hogy tanító mestereik, a magyar iparosok utmutatása, nevelése az ipari munkához szükséges tudást, kipallérozást adja ennek az ifjúságnak értékes utavalóul. Köszöntjük a komáromi és a lévai magyar iparosifjakat, úgy őrizzék a kapott kitüntetést, mint fajtájuk dicséretét, az ilyen, a munkáért kapott kitüntetés felér akármilyen nemesi oklevéllel, akadémiai tagsággal, mert nem a szerencsés születésért, nem protekcióból adták, hanem, mert a munkátokkal igazán megérdemelték. De legmegérdemeltebb kitüntetés ez Telkes Mihály tanonciskolai igazgató részére, akinek soha nem lankadó lelkesedése, buzdítása s áldozatkészsége tette lehetővé, hogy oly sok tanonc vett részt a kiállításon s oly kiváló eredménnyel. Telkes igazgató 160 tanoncot vitt fel a kiállításra is s így is lehetővé tette annak tanulságait iparosifjúságunk számára.

Tátrai nyári pihenés a tanoncok számára.

A csehszlovákiai YMCA az iparosifjúság számára is gondoskodik nyári üdülésről. Egyenkint körülbelül 150.—koronáért 8 napra viszi az ifjakat fel a Tátrába egy kis cserkészkedésre, kirándulásra, egészséges hegymászásra. Ugy tudjuk, hogy erről az akciójáról értesítette az egyes ipari szervezeteket, az ipártársulatokat is. Bizony ez nagy ujság, hogy még az iparosifjura is gondol valaki, hogy az szabadságra mehessen. Pedig valójában semmiféle nagy kedvezmény ebben nincsen. Hiszen a törvény írja elő, hogy minden tanoncifjúnak joga van évente 8 napi szabadságra. Csakhogy erről sem a tanonc, sem annak szülője nem tud, s a mesterek pedig — valljuk meg őszintén — nem szívesen akarnak tudni, mert a mesterségben már előrehaladottabb tanoncaikat nehezen tudják nélkülözni. De azt gondoljuk, egy kis emberies gondolkodással meg fogja találni minden tanoncot tartó iparos a módját, hogy tanoncaik számára a jogosan igényelhető szabadságidőt megadhassák. Itt aztán

lenne felvilágosító munkája az ipari szervezeteknek is, s lenne alkalmuk mindent megérő áldozathozatalra is, mert a jó tanoncokat jutalomképpen küldhetnék nyári vakációra. Mindenesetre a tanoncok jelentsék be mestereiknek, hogy igényt tartanak a 8 napi szabadságra, s ha nem is mehetnek fel a Tátrába, legalább kipihenik magukat, s újabb erővel, kedvvel térnek vissza tanítómestereikhez, hogy szorgalmukkal, ügyes munkájukkal tegyék magukat érdemessé az iparos névre. Megjegyezzük még, hogy a szabadságidő beosztását, különösen ha nagyobb műhelytől, s több alkalmazottról van szó, rá kell bízni a munkaadóra. Aki egy évben szabadságát ki nem vette, az a jövő évre ezt az igényét már visszamenőleg nem érvényesítheti.

A Komáromi Tanonckör és A Mi Lapunk.

A Mi Lapunk programja és meleg érdeklődése az iparos tanuló ifjúság sorsa iránt annyira jól esett az ily szeretetteljes szímpatiban nem igen részesült komáromi tanoncoknak s lelkes, minden áldozatra kész, kiváló vezetőjüknek: *Telkes Mihály* tanonciskolai igazgatónak, hogy szükségesnek tartotta, hogy A Mi Lapunkat a Tanonckör számára 5 példányban megrendelje. A Mi Lapunk tehát most már összekötő kapocs lesz s reméljük, hogy komáromi kis barátaink sorsukat érintő ügyekben bizalommal fognak bennünket felkeresni.

Az YMCA nyári tábora Árvaváralján. Már a nyolcadik éve annak, hogy az YMCA árvai tábora megnyílik. Minden évben Csehszlovákia különböző részéből fordulnak meg ott fiúk. Ebben az évben külön bizottság alakult az árvai tábor fejlesztésére. Ezt a tábort főképp a szlovenszkoí igények részére szánták. — Ez alkalommal ismét felhívják mindazoknak a figyelmét, akik törődnek egy egészséges, új generáció rendes nevelésével, hogy saját erejükhöz képest támogassák a bizottság munkáját és lehetővé tegyék a 2 állandó nyári tábornak a létesítését Árvaváralján és Csehországban Százaván. A sátrak helyét állandó hygienikusan berendezett faházikók fogják elfoglalni. A százavai tábor építési munkálatai már előrehaladott állapotban vannak, az árvai tábor építését pedig most kezdik meg. A tábort 150 fiú részére rendezik be. Egy periódus 14 napig tart és 200— Kéba kerül személyenként. Ezt a kvótát csak az árvai tábor részére állapították meg ilyen alacsony árban, hogy lehetővé tegyék a kevésbbé módos fiúknak is a részvételüket. Az I. periódus július 4-én, a II. július 18-án, a III. augusztus 1-én kezdődik. Az árvai tábort bizottság ebben az évben új tájékoztató kézikönyvet boesájtolt ki, melyben megtalálhatók a részletes feltételek, tábort program, az összes táborozáshoz szükséges tudnivalók, YMCA egyesületeknél kaphatók Pozsonyban, Besztercebányán, Losoncon. Jelentkezéseket, valamint a nyári táborozással összefüggő összes kérdéseket, a tábor létesítésére küldött összes adományok az „Árvai nyári tábort iroda YMCA, Bratislava, Sáncút” címére küldendők.

Önképző köreink munkája.

A losonci „Kármán József“ önképzőkör figyelemreméltó működést fejtett ki az iskolaév folyamán. A világháború alatt holtpontra jutott munka az önképzőkör újraéledésének harmadik esztendejében ismét eljutott a háború előtti magaslathoz. Az elért siker a gondos vezetőknek: Mihály Bálint, vezető tanárnak és Gottlieb Dezső, ifjúsági elnöknek, köszönhető elsősorban. Számos rendes gyűlésen kívül egy nyilvános, Schubert szellemének szentelt matiné tarkítja az 1928—29. év krónikáját. Második nyilvános matiné rendezését gazdasági okok akadályozták meg. Azonban a munkakedv így sem lanyhult, sőt a gyűléseket látogató tanár urak buzdítására még fokozódott. Ehhez járultak még Molnár Gyula hittanár szakavatott fejtegetései, tanácsai, különösen a szavaltat és a szónoklás terén. A kitűzött pályázatok eredményei e lap hasábjairól már részben ismeretesek. Az összes, önképzőkör színe elé jutott művek száma 74. Ebből 6 szab. előadás, 13 felolvasás, 16 szavaltat, 3 beérkezett novella, 7 beérk. vers, 2 drámai mű, 4 értekezés, 3 humoros tárgyú előadás és több zene- és énekszám, stb. A össz-szereplés következőkép oszlik meg: VIII. o. 57°/_o; VII. o. 33°/_o; VI. o. 8°/_o; V. o. 2°/_o. Legtöbbet szerepelt: Horváth Zoltán VIII. o. (11 szereplés). A tagok száma: 53 rendes, 57 rendkívüli; az év végén: 59 rendes, 57 rendkívüli. *Christ Ernő.*

A rimaszombati „Tompá Mihály Önképzőkör“ t az 1928—29 isk. évben Báthory Andor tanárelnök vezette. A rendes gyűlések száma csak nyolc volt, de mind színvonalas és tartalmas. A kör munkásságának szép teret nyújtottak az iskolai ünnepélyek. Így a köztársaság tíz éves fennállása, valamint a köztársasági elnök úr születésnapja alkalmából rendezett ünnepélyek műsorszámait az önképzőkör tagjai szolgáltatták. Az előbbin Józsa Miklós VIII. t., ellenőr, az utóbbin pedig Páricska Zoltán VIII. o. t., titkár, tartotta az ünnepi beszédet. A többi gyűlésen (szabad előadásokkal vagy felolvasásokkal) szerepeltek: Ragályi Nándor VIII. o. t., ifj. elnök (székfoglaló beszéd), Csontos István VIII. („Rozgonyi Piroska, mint női ideál“), Hupka József VIII. („Báró Eötvös József“), Tokár István VIII. („Báró Kemény Zsigmond“) Dóbisz Barna VII., Hizznyan Gyula VII. („Balassa Bálint költészet“) és Weinberger László VI. („Petőfi Sándor és Arany János baráti viszonya“). Szavaltak: Hupka József VIII., Páricska Zoltán VIII., Bródy Lily VII., Rudnay Frigyes VII. és Szilassy István VI. o. tanulók. Zeneszámokkal Jávorszky Jenő VIII., Mitske Gyula VIII., Páricska Zoltán VIII. és Klein László léptek fel, Tokár István VIII. saját költeményeiből adott elő, Kuchta Ferenc VI. pedig egy elbeszélést olvasta fel. Az évről gyűlést tartalmaz mősorral e napokban tarják meg.

(Weinberger László.)

Önképzőköri gyűlés Jančovič Ferenc főigazgató tiszteletére. Előkelő vendége volt a napokban az érsekújvári diákok Czuczor önképzőkörének. Ugyanis a szakfelügyeletét gyakorló Jančovič Ferenc főigazgató érdeklődött a Czuczor önképzőkör munkája iránt is. A fiúk a műsört úgy állították össze, hogy egész évi munkájuk keresztmetszetét mutassák be. Balázs András VII. o. t. az újvári diákok jól sikerült ankétjáról számolt be az „A Mi Lapunk“ márciusi számában megjelent cikk alapján. Szabó Ferenc VII. o. t. Arany Jánosról szóló értekezését olvasta fel. Nemes György VIII. o. t. Varga Gyuláról emlékezett meg. Jöcsik Lajos VIII. o. t. az „A Mi Lapunk“-ban megjelent cikkét olvasta fel, ahol az újvári diákok vallomást tesznek olvasmányaikról. Szabó Sanyi V. o. t. Mécs-verseket szavalt. — A gyűlés végén Jančovič főigazgató hosszú beszédet intézett az ifjúsághoz. Kijelentette, hogy megjelenésével az önképzőkör fontosságát akarja demonstrálni, mert ez az intézmény hivatott arra, hogy a mai lexikális tanítást a fiúkban elmélyítse. Beszédében külön kitért a társadalmi problémákról rendezett körkérdésre és örömmel vette tudomásul, hogy a fiúk ilyesmi iránt is érdeklődnek; de különösen annak örült, hogy a fiúk az alsóbb népcsztályok sorsát látják meg, mert ezzel az életre való ráteremttséget szerzik meg és szociális perspektívákkal igazán építő, alkotó polgárokká lehetnek. A érsekújvári diákoknak ez évi működésükért ez a legnagyobb elismerés.

Embernek mondom.

Aki a testvérnek szemébe jó,

Szemébe szép és hitvány mögötte,

Nem ember az és kell, hogy utolérje

Az Isten haragvó ökle.

Van ilyen sok és van ilyen száz is,

Hitvány mindig volt, s lesz mindig elég,

De ez nem emer! Még jó, hogy a rostán

Legtöbbször kihull a szemét.

KLIMITS LAJOS.

DVOŘÁK JÓZSEF

LUČENEC, VASUTI UTCA 26/b.

elvállalja mindennemű férfiruha mértékszerű elsőrangú elkészítését, frakkok, szmokingok, szakettek különleges kivitelét. Állandóan raktáron tartja a legdivatosabb belföldi és eredeti angol szöveteket.

REGŐS NEMESSÉGBY

A „Tafelrunde“.

*Füük! emlékeztek? ültünk sokszor együtt,
néhány jó, gondtalan, vidám cimbora
és csorgott le a szomjazó torkunkon
az élet pezsgő, tüzes bora;
a kerek asztal, — körülle zeng a nóta,
nagy, merész vágyak, néhány izzó szív...
engem betakart a gond azóta
és néma sorsom messze, messze hív.*

*Füük! emlékeztek? hogy felcsendült sokszor
a „Gaudeamus“ és a „vén diák“;
a szívünkbe markolt a dalunk: az élet,
dacos, harsogó és bús melódiák;
a néma éjből felém zeng még néha
a régi dalok szomorú echéja,
— és megáll egy percre a fáradt ember,
aki a szürke utakat rója.*

*Azlán a lányok! — hány álom gyűlt a szemre,
néhány aranyosfej... mind egy-egy rege;
özömlött velünk sok édes perenek
könnyeseppel nevető, boldog serege;
együtt szerettünk, együtt fájt a szívünk,
szép idők! elmúltak... a sors hibás,
ti bennetek, tudom, tavaszzene csendül,
de bennem jajba fült a kacagás.*

*Füük! emlékezzünk! a régi szép idökre,
ami elmúlt, az mindig sirva szép;
talán elszakít majd töletek az élet,
a durva élet, mely kínozza tég;
de mindegyikteket elkísér a lelkem:
Ulatok szépítsék lágy harmóniák!...
Én is megyek: poros, nehéz úton
már ballag, ballag ott a vén diák...*

(Eperjes) ifj. Eisert Árpád, VIII. o. t.

Látszik, hogy már gyakorlott versíró vagy. Érzés, gondolat, muzsika hatja át írásodat. Csak a formára fordíts több gondot.

A tavasz születése.

*Kinyílott a menny-ég szeretet virága:
Tavaszi pompát ölt a tündér rózsakert;
Élelet lehell a május szép világa
S virág vendége, a lepke szárnyra kelt.*

*Ezernyi boldogság, az élet illata
Száll, száll fübe, fába, földre, emberekbe.*

*Kitárva a hűek eddig zárt ablaka
S szellők fuvalma visz hitet a szivekbe.*

*Paradicsomkertté válik a széles föld,
Napsugár csíholva olvasztja jégszívét
És minden megújul, virágos, üde, zöld
S az Ur égre festi a szivárvány ívét!*

(Komárom)

Mészáros Árpád, fg. VI. o. t.

A sablonos tavaszi versektől eltér és, az újulásban csak biztatást, boldogságot lát.

Intés.

*Ha környeznek rossz emberek
S hizelegnek, fenyegetnek,
Bűnt áldáznak, csalogatnak,
Hogy áldozál a véteknek:
Testvér, tedd össze két kezed,
Hogy Isten maradjon veled!*

*Ha lelkedet megérinti
Durrvaságnak sötét szárnya,
S a bűn már már rabjává tesz
S félős lelked tisztasága:
Testvér, tedd össze két kezed,
Hogy Isten segítsen neked!*

*Ha bánat ér, kétség'ésés,
A kinnak minden gyötrelme,
Hogy pusztul lelked békéje
S tanácsolni nem bír elme:
Testvér, tedd össze két kezed,
Hogy Isten vigasztaljon meg!*

*S ha elröpült a bánatod,
A bűnnek is ura maradsz
S rossz úton is hit vezérel
És győztesen babért aratsz:
Testvér, tedd össze két kezed
Hogy Isten áldjon tégedet!*

(Nagy Lucska)

Majeresik István, V. o. rg. t.

A hit megtartó ereje nemes érzelmekkel áldott meg s versedben ezek tisztán és meggyőzően szólnak az olvasóhoz. Csak előre!

Jelszó.

*Haza, Eréng, Isten,
Ez mindenem: kincsem,
E gonosz világon
Én szentháromságom.*

(Rimaszombat)

Weinberger László, VI. o. rg. t.

A MI LAPUNK KÖNYVESPOLCA

Az ismertetett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi, Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4

Tamási Áron: Szűzmáriás királyfi.

A fiatal magyar irodalom egyik legeredetibb tehetségének, Tamási Áronnak könyve, a *Szűzmáriás királyfi*, sok vitára, támadásra adott alkalmat. Bírálták, támadták benne az elhibázott regényt, amiben nincs kompozíció, nincs pszichológia s általában nincs benne semmi, aminek egy regényben lenni kellene.

Mi ne úgy olvassuk a *Szűzmáriás királyfi* t, mintha regény lenne, hiszen nem is az. Lamentatio a „szerencsétlen és magát gyászoló népről, amely mindent kitalált, csak a maga sorsát nem találja ki soha“.

Hőse Csorja Bódi, székely parasztygyerek, aki igazi népmese hősnak termett. Kicsapják az iskolából, mert idegenszívű tanárai nem értik meg lényegét; otthon a falujában nem leli helyét sem fedél, sem az ég alatt. Békételen, keserű, lázadó. Azután látomásai lesznek; megjelenik neki az Isten, majd Mária s végzetesen belesik a Mária-misztérium esodálatos örvényébe s viharlelkével szerelmes lesz belé. Csodálatos képet fest: Mária feltámasztja a székelyeket A képet a plébános tiltakozása ellenére oltárra helyezi a falu. Bódi megtalálja Mária földi mását is a kicsi Julában; ez a végzete, ezért kell meghalnia Gálfi Vince kezétől.

Csorja Bódi, a Szűzmáriás királyfi, mesehős, valószerűtlen; de a körülötte élő alakok igazi emberek. Székelyek, akik élnek, cselekszik az életet és a veszendő, megváltatlan nép tragédiáját.

A *Szűzmáriás királyfi* a székely Jeremiás-siralmai; jövőt nem mutat, utmutatást nem ad, de hirdeti a megváltás szükségét. Mi pedig várjuk Tamási Árontól, hogy írjon meg valamit a székely evangéliumból is.

Budapest, Eötvös-Collegium.

Pais Károly.

Dr. Tóth Tihamér: Krisztus és az ifjú. A magyar diákok lekipásztorának legújabb könyve Krisztus életét beleszővi a magyar ifjú életébe. A diák lelkét, szellemi s erkölcsi igényeit, szíve szomjúságát alig ismeri más annyira, mint Tóth Tihamér. Isten neki ajándékozta a magyar ifjú szívének a kulcsát: kinyitotta belenézett, rendbehozta. Tóth Tihamér szerencsés művészettel rajzolta meg az önmagán dolgozó ifjú alakját. E könyvében Krisztus életét úgy dolgozza föl, hogy átélje önmagában: ha gyermek, a gyermek Jézust;

ha ifjú, a küzdelmes éveket is élő Krisztust; ha érett fiatalember, a tanító és szenvedő Krisztust. A Jézushoz való viszonyt a magyar ifjú szívében szinte személyes viszonyra mélyíti. A diák legégyénibb lelki megmozdulásait a nagy Iránytűhöz igazítja. Jelégjét imába foglalja: „Jézusom, légy vezére az életben, segítője a kísértésben, ereje a jóért vívott küzdelemben e könyv olvasóinak: a mi csetlő botló, küzdő-eleső, de Téged végnélkül szerető, magyar fiainknak.“

„Zászlónk“.

Olcsó könyvek kisdiákok könyvespolcára.

Nem újdonság új könyvekre hívja fel figyelmeteket ez e néhány sornyi jegyzet. Azokat úgyis megtalálhatjátok a könyvesboltok kirakataiban. A Mi Lapunk hirdetései között meg a könyvkiadók jegyzékeiben. Most olyan könyvekről emlékezünk meg, amelyek valaha kedves olvasmányai voltak e rovat vezetőjének s bizonyára nektek is örömet szereznek majd, ha megtakarított pénzetekből pár koronáért megvásároljátok egyiket másikat. *Krudy Gyula* jeles munkása az ifjúsági irodalomnak. Egy eszorra való kedves „Pogány magyarok és egyéb elbeszélések“ címen gyűjtötte össze Benedek Elek Kis Könyvtára. Ugyanebben az olcsó sorozatban, jelent meg *Móricz Zsigmond* néhány rövid elbeszélésének élvezetes gyűjteménye a „A sasfia meg a sasfióka“ címen. Melegen ajánljuk „A Mi Lapunk“ minden kisdiák és iparostanuló olvasójának. Aki szereti a keleti képzelt álmvilágát, az szabadja engedheti fantáziáját *Kaffka Margit* „Képzelt-királyfiak“ című meséjének olvasása közben. Az előbb említett füzetes sorozatban jelent meg ez is. Mindhárom könyvnek 7.50 korona az ára, ennyit még a legpénztelenebb diák is össze tud kuporgatni egy-egy művészettel írt, élvezetes könyvre. Talán még többet is! Ha van 12— koronátok, akkor már odaállíthatjátok kis könyvespolcotokra *Jókai Mór* esodálatos tájleírő művészetének remekeit is. „Magyarhon szépségei“ címen kérjétek ezt a kötetet a könyvesboltban, a népszerű kiadás 27. kötetként jelent meg. Ugyanezen az áron kaphatók a „Regék“ is (népszerű kiadás 15.). Még ennél is kevesebbe kerülnek a Magyar Könyvtár közismert sárgafedélű füzetekben: Petőfi Sándoré (M. K. 291. sz. 3 korona). A nagyenyedi két tűzfa (M. K. 332. sz. 3.50 korona), Úti rajzok (M. K. 365 sz. 3— korona). Vajjon ismeritek-e ezeket a könyveket? Gondoltatok e arra, hogy alig néhány koronáért ennyi kincset szerezhettek magatoknak? drf.

Madonnakönyv. Híres festők 60 mestermunkája. *Jaschik Álmos borítékrajzával. II. kiadás, 64 lap. Ára 24.— korona. (Szent István-Társulat.)* Gyönyörűen kiállított képes album, amelyet Sík Sándor bájos Mária-himnusza vezet be. A képek az Istenanyát ábrázolják különböző korok és nemzetek nagy mestereinek felfogása szerint s elsősorban az anyai szeretet misztériumát dicsőítik. A hatvan kép között három világhírű magyar mester (Benzur, Lotz, Vastagh) is szerepel egy egy alkotásával. Olyan képeskönyv ez, amelyet fiatalok, öregek sohasem unhatnak meg. A kis nyolcadrétalakú könyv finom krétapapíron készült s szép, tisztanyomású reprodukciókat tartalmaz.

Imádkozzunk címen adott ki egy 96 oldalra terjedő novellás füzetet ifj. Szkladányi Károly tanítójelölt (Tóth-Brza, Ipolyság 1929). A kedves, érzelmes, bár különböző értékű novellákban meglátszik a szerző fölfelé törekvő ereje. Mondanivalóit egyszerűen, mesterkélttség nélkül igyekszik kifejezni. Nyelve választékos, de a megújhódott magyar stílus kevésbé érintette meg, ami pedig oly szépen cseng Gulácsyné, Móricz, Szabó stb. írásaiban. A könyv megrendelhető a szerzőnél: Bratislava, Dobšinsky u. 46. Ára 10 kor.

Jós percekben. Verses orációk az Emberről, esőkről, nyugtalan órákról s más méretlen kincsekről. Szerzette Erdőházy Hugó (Spitzer Sándor, Komárom). Modern versek, telve a mai élet zürzavaros egyenetlenségeivel, de ezeket a szerző a

szimbolikus nyelv költői kiegyensúlyozottságával igyekszik az olvasó elé vinni. A fiatal, még ki nem forrott, de tehetséges szerző megérdemli, hogy első könyve iránt sokan érdeklődjenek.

A magyar falusi szövetkezetek ujsága. A csehszlovákiai magyar falvak gazdasági fellendítésében rendkívül nagy szerepet játszanak a Galántán székelő Hanza-központ fogyasztási szövetkezetek. Ezek működését minden magyar diáknak, főként a falusiaknak, állandóan tanulmányozniuk kéne, hogy majdan az életben maguk is előmozdíthassák a magyarság gazdasági tömörülését és a magyar falu felvirágzását. A nyugatszlovenszkoí szövetkezetek már második éve kéthetenként megjelenő szövetkezeti ujságot adnak ki „Hanza” címmel. Jó alkalom kínálkozik tehát a diákok számára, hogy a szövetkezeti kérdést megismerjék. Ez az ujság ötven fillérért megszerezhető és ha propagálására vállalkozunk, bizonyára ingyért is elküldik. A lap feltárja a magyar gazdasági szövetkezés lehetőségeit és bepillantást enged a külföldi szövetkezeti mozgalmakba is. Megrendelhető, vagy terjesztés céljából ingyen beszerezhető *Letocha* József szerkesztőnél Galántán. A lap fejlécén a sarló és a kalapács jelvénye fölött egymás kezét szorítja egy munkás és egy földműves. Ebből a kézfogásból nem szabad a jövődől szellemi dolgozóinak, a mai diákoknak sem kimagradniuk.

A diákság jövő feladatai.

Irta: ifj. Szkladányi Károly.

Aki a jelenlegi kulturális élet jelenségeit figyelemmel kíséri, megállapíthatja, hogy egyik legsürgősebb megoldásra váró kérdés: az emberiség szellemi munkásainak kérdése. Igaz, hogy a háború és az ezt követő zavarok Európa népeit osztálykülönbség nélkül válságos helyzetbe sodorták, mégis állítható, hogy végzetes összeomlás csakis a középosztály életét fenyegeti annál is inkább, mert ezen osztály élete nemcsak gazdasági tényezők függeléke, hanem ezt befolyásolják erkölcsi okok is. A háború, a kultúrát tekintve, első sorban az erkölcsi élet veszedelme. Az erkölcsi élet pusztulása pedig biztos út a szellemi elkorcsosodás felé. Nincs tehát égetőbb társadalmi kérdés mint az, hogyan akadályozzuk meg ezt a hanyatlást és kik hívatottak a szellemi élet felnyitására? Szemünk az egyetlen biztos révbé tekint: az ifjúság életébe. Csakis az ifjúság segítheti Európa hanyatló szellemi életét új virágzáshoz.

Kérdés most már az, milyennek kell lennie e nagy feladat megoldására vállalkozó ifjúságnak? A felelet európai hírű pedagógusok ajkáról hangzik:

— A hanyatló szellemi élet biztos jele az emberiség akaratának összeroppanása és a gát

lelkiismeret. Nincs tehát fontosabb cél, mint ezt a világokat mozdítani és világokat veszteni képes akaratot szilárdná, állhatatossá tenni és a jobban való munkálkodásra nevelni.

A diákság feladata tehát széles látókörre nyílik: egy világrész szellemi életének megnyitása. Ezt a nagy sikot pedig csak erkölcsi akaratall bíró, képzett emberek tekinthetik át és járhatják be. Hogy ezt elérhesse, első teendője minden diáknak, hogy magában erős erkölcsi érzéket és akaratot fejlesszen ki; az élet és a társadalom aztán megmutatja az utat, hogy a lelkeben összegyűjtött erőket az emberiség szellemi életének felnyitására feláldozhassa. És az az ifjú, aki akaratát így meg tudja edzeni a nagy munkára, nemcsak magát mentette meg, hanem odanyújtotta kezét a kultúra örökértékű világának is!

Nagyot végezni mégis mi jövőnk nagyot és szépet, emberit és magyart.

ADY ENDRE.

Csehszlovákiai Magyar Cserkész

Felvonom a sátram...

Csak egy-két nyíllövésnyi és felvonom a sátram.

Halihé, halihó!

Már tudom, hogy ezen a nyáron is együtt leszünk: A Simon, a Tibi, a Feri, a Pista meg az öreg Balu. Valahol kihalunk a világból egy darabot, ahova felvonhatjuk a sátrainkat, magunk köré gyűjtjük a fiúkat, kik az erdő bölcsességére szomjasak.

Valahogy valaki azt ne higgye, hogy tanítjuk őket! Tíz hónap után ilyen embertelenségre nem vállalkozunk, meg aztán nem lehet azt se tanítani, se tanulni. Csak megélheti.

Átélni a tábor semmittevésében. Ez a mi titkunk, hogyan kell semmit se tenni. Parancsnokolni parancsok nélkül, napot lopni program nélkül. Kicsiny tábori közösségünkben mindenki magától megtalálja a maga helyét, ahol hasznossá teheti magát, ahol jószántából tehet valamit a tábor javára. Nem teszünk semmit, de lusták azért nem vagyunk, örülünk egyszerűen az életnek, mint a szabad madár, mint az erdő vadja és szégyenkezés nélkül ordítunk, ha éhesek vagyunk, kifekszünk a napra, ha jóllaktunk, hogy jobban emésszünk. Lessük a csodát, hogy hátha megzöldül a hasunk és azontúl a levegőből, vízből és földből közvetlenül táplálkozhatunk. Feri barátunknak mekkora könnyebbség volna, ha főznie se kellene!

Az eszünket is megpihentetjük, semmilyen gondolatot sem forgatunk az agyunkban, csak a szívünket tárjuk fel, hogy éjjeli őrészen, hajnalhasadtakor, az est lezálltakor tanyát verhessen benne a tábor varázsa: miénk a világ, ameddig ellátunk, felleltünk ott sátoroz az Isten szeretete az égabrosz ezernyi csillagában, örökre összefűz multunkkal a furucsillag közelében pislákoló szarvasnyom -- a csodaszarvas nyoma -- a bujdosók csillaga, meg a Csaba útja.

Gazdagságot gyűjtünk megannyi apró örömből. Megilletődünk, ha egy ragyogó szárnyú lepke megizzadt testünkre száll és szipókáját öltögeti ránk. Jól esik ez a bizalom, hogy nem néz ellenségnek, pusztító barbárnak. Hogy is volna, ha nekünk is sikerülne úgy élnünk, mint a lepkének? Mézet szív a virágból, de nem rontja el, szépségét, életét sértetlenül hagyja. Élhetnénk hát úgyis, hogy más életet el nem vennénk! Bizony, kevés étel esik is olyan jól, mint az esti egy csupor kakaó. Nincs benne semmi a halálból.

Valahogy évről-évre jobban egyek leszünk a körülöttünk bizalmasodó állatokkal, a sátrunk sarkában növekvő virágokkal, dudvával. Volt már úgy, hogy délre és estebédre konyhánkhoz beköszöntött egy pele-pár. Még a túrós bődönünk fedelét is megemelték és a szemünk láttára nyulkáltak bele pici lábukkal, úgy gyömszölték szájukba az izes csomókat. Gyíkok jöttek esős napokon a tűzhelyünkhöz melegedni. Volt, hogy aranymálinkó flótázása ébresztett, máskor meg sólymok víjjogása volt az ébresztőnk. A baglyok megtették, hogy olyan élethűen huhogtak, hogy azt hittük, valamelyik fiúnk akar megtréfálni. És egyszer, egyetlen egyszer elsuhant fölöttünk a kék madár is. Mi már tudjuk, hogy merre van a kék madár országa.

Lubickolunk a vízben, hentergünk a homokban, dagasztjuk az agyagot, gyűjtjük a tábortűzhöz, a konyhára a rózsát, imádjuk a Napot, szeretjük az esőt, élvezzük a

vihart. A Nap életszínüire csókolja hullahalvány testünket, az eső mesél szavak nélkül, ahogyan a sátrakon pereg, dobol, susterog; a vihar próbára tesz, elhordja fejünk felől a sátrat, ha nem vontuk fel férfias erővel, pontossággal. Tépi, rázza, benyomja, kiduzzasztja a sátrunk vásznát, vagyunk, mint valami vitorlásnak a gazdái, már-már repülünk, de tartanak a kötelékek, szívósak a cövekek, elvonul a vihar és a sátraink sértetlenül állanak. Büszkék se vagyunk, csak ép jólesett a próba.

Aztán megtaláltuk a derüs világnézet árkanumát is! Meg bizony! Ha már nagyon furesának mutatkozik a világ, magunkban keressük a hibát, hogy rossz szemszögből nézzük, változtatunk hát a szemszögön: terpeszállásha ugrunk és atnézünk a lábunk között. Tyűh, de mulatságos még a legsavanyodottabb emberi társaság is ebből a szemszögből!

Szomorúak csak akkor leszünk, mikor véget ér a tábor, mikor válnunk kell, a könny ott csillog a szemünk sarkában és hogy ki nem csordul, annak köszönhetjük, hogy búcsúkézszorításnál szóttanul valljuk: egy vérből valók vagyunk:

Közelebb jutottunk Istenhez és közelebb az emberhez!

Baloo.

Az újonepróba anyaga (III. oszt. próba)

Kidolgozta: Rakottay Győző, cserkészízt.

1. A cserkészlet története és célja.

a) általános:

Baden-Powel Róbert.

A cserkészlet világhírű megallapítója, Baden-Powel Róbert, 1857-ben Stephenson Smythben született. Atyja oxfordi tanár volt; négy éves korában vesztette el. A középiskolában mindig vig kedélyű és sokoldalú tehetségével tűnik ki. A kisebb fiúkkal szívesen foglalkozott, sőt iskolatársai számára lapot is szerkesztett. Egyik bizonyítványában ez áll: „Olyan fiú, akinek a szavában kételkedni nem lehet.“

Később katonai pályára lépett. Mint lovassízt három évtizedet az angol gyarmatokon töltött el. Itt a nagy vadakat vadászta szeretettel. Volt haditudósító, vezérkari főnök az afrikai hadjáratokban. Mint ezredes maroknyi seregével és a fiúk segédesapatával 1899-ben megvédte Mafeking várát a búrok túlerejével szemben.

A búr háború után megszervezte a délafrikai csendőrséget, 1903-ban az angol lovasság felügyelője, majd tábornok. 1908-ban a Bath-lovagrend tisztje. 1920-ban két millió cserkész a világ főcserkészévé kiáltja ki, az angol király pedig bárói rangra emeli.

A cserkészmozgalom célja.

A cserkészmozgalom célja egy szóban: jellem. Mikor Baden-Powel (ejtsd: Bédn Paul) sikeres katonai pályá gazdag tapasztalatai után Londonban figyelni kezdte az utcát, szomorúan látta, mennyi fiú tölti haszontalanul idejét, könnyen hajolva minden rosszra. Elgondolkozott afelett, hogy mi lesz az elhanyagolt lelkű fiúból. És ekkor elhatározta, hogy hasznos honpolgárokká fogja nevelni ezeket a gondozatlan fiúkat, nehogy a társadalom károsítói legyenek. Mafekingnél kipróbált rendszerét átdolgozta úgy, hogy ezek a fiúk is szívesen gyűljenek össze és büszkék legye-

nek összejöveteleikre. Ezzel a céllal alkotta meg a cserkészletet, a fiúknak a legjobban tetsző, de a legpraktikusabb ruhával is: a mai cserkészruhával. Ekkor tűzte ki azt a célt, hogy a cserkészlet jó honpolgárt neveljen.

A célt és módszerét azután a többi nemzet is átvette, de már nagyjából az iskolai ifjúság számára. A magyar cserkészmozgalom is elvonja az ifjúságot az ártalmas befolyásoktól. Emberebb embert és magyarabb magyart nevel. Az felel meg igazán a cserkészlet céljának, aki mindennap tesz egy lépést a jó útján, mindennap egy fokkal nemesebb és jobb lesz. A cserkészlet célja, hogy segítsen minket Istentől belénk oltott lelki és szellemi kincseinknek, tehetségeinknek kifejlesztésében. Célja végül az is, hogy megmutassa, milyen talpig férfi az, aki egyaránt tud parancsolni és engedelmessé válni.

A cserkészlet vázlatos külföldi története.

1900-ban Mafeking ostrománál (Délafrika) használja fel először eredményesen Baden-Powel a fiúkat hadi segédszolgálatra. 1905-ben foglalkozik egy új nevelési rendszerrel, ennek nevelési célja az, hogy az utcán veszendőbe menő ifjúságot a társadalomnak megmentse. 1908-ban jelenik meg B. P. könyve, a „Scouting for boys“ (szkauting for boys). A következő években a cserkészlet Európában, sőt minden világrészben elterjedt, sok országban főleg a tanulóifjúság között. Némely országban több szövetség is alakult és megkezdődött az ifjúság nemzetközi érintkezése. Ilyen nemzetközi összevétel volt a stockholmi olimpiással kapcsolatban 1912 júliusában. A világháború alatt (1914–18) minden hadviselő nemzet cserkészei hazafias szolgálattal (sebesültgondozás) segítettek hazájuk harcait. A vezetők nagyrésze bevonult, a cserkészlet fejlődése szinte megállt. A semleges államokban is.

A háború után új erővel indul meg a cserkészlet. A nemzetek cserkészei számban évről-évre nőnek. Azonkívül sűrű a nemzetközi érint-

kezés is. 1920-ban Londonban tartják meg az első cserkész világösszejövetelt, Jamboreet (dzsembóri), ez Baden-Powel tábornokot 2 millió cserkész nevében a világ főcserkészévé (chief scout csifszkaut) választja. 1920-ban a Magyar Cserkész Szövetség a londoni állandó nemzetközi irodába (International bureau-internésnel bóró) lép be tagnak.

1922-ben Párisban rendezik meg a nemzetközi iroda a II. cserkész-tisztí világgkonferenciát; ezen már a magyar szövetség is képviselve van három kiküldöttel. Az 1924-iki Jamboree színhelye Kopenhága (Dánia) volt.

A fiúk számára — ezuttal első ízben — megrendezték a cserkészvilágbajnokságot, a tisztek pedig III. világgkongresszusukat tartották meg (1924. aug. 18–21.). A világbajnokságot aug. 10–17. közt 12 csapat vívta meg 33 nemzet cserkészei előtt. Eredmény: 1. Amerika 181 ponttal, 2. Anglia 172 ponttal, 3. Magyarország 166 ponttal.

A cserkészmozgalom vázlatos magyar története.

A cserkészetről szóló legelső magyar cikkek 1909-ben jelennek meg. 1910-ben történnek első próbálkozások csapatszervezésre angol scout minta szerint. Első szervezők néhai dr. Szilassy Aladár és Megyeresi Béla (ma I. sz. Bkie). 1911-ben az ifjúsági irodalom és különösen a „Zászlónk” már rendszeresen foglalkozik cserkészzel.

1913. júl. 1–17-ig rendezik a Zászlónk az első magyar vízi mozgótáborát végig a Vágon Kralovantól—Komáromig 105 résztvevővel. 1915-ben a mozgalmat derékon törte a háború. A vezetők bevonultak, a csapatok igyekeztek a legkülönbélebb szolgálatokkal kivenni részüket nagy esztendő munkájából. 1914–18-ig az ügyeket a „Háborus Bizottság” vezeti. Csapatlapok és egyesek igyekeztek életben tartják a mozgalmat; 1919-ben bujkálva tartotta fenn a paraszt a hamu alatt, mert a cserkészcsapatokat a kommün feloszlatta.

1919. szept. 21-én újra megalakul a „Magyar Cserkészszövetség”. Bámulatos fejlődést ér el és ma kiterjedt szervezetben irányítja a magyarországi országos mozgalmat. A csapatok száma ma közel 400, a cserkészek száma 30.000.

1926-ban megalósul a megyeri dombokon az első cserkész nemzeti nagytábor, 7500 résztvevővel két hetig állott. 1927-ben megalósul az 1920 óta tervezett cserkészház, benne a cserkészbolttal, kétemeletes elegáns irodaház. A Szunyog-szigeten vízitelep, magyar Gillwell a Hárshegyi cserkészparkban.

n) A cserkészet hazai, magyar és városi története.

A csehszlovák köztársaság cserkészei: „skauty junáci”. Svojsik B. Antal, prágai tanár, szervezte őket 1911-ben, ma ő a szövetség elnöke is. Védnök Masaryk G. Tamás, a köztársaság elnöke. A csehszlovák köztársaság cserkészei a „Svaz Skautov Republiky Československej”—Csehszlovák Köz-

társaság Cserkészeinek Szövetségébe tömörültek, számuk kb. 20.000.

Az 1913-ban alakult „Magyar Cserkészszövetség” alapításai a szlovenszkoji magyar cserkészcsapatok (Komárom, Pozsony, Losonc, Rimaszombat, Kassa, Eperjes, Rozsnyó.)

A magyar csapatok a magyar titkárral az élén külön alosportot, kerületet alkotnak. A titkárt a magyar csapatok választják, rajlétszámuk arányában.

Jelenleg működő csapatok:

Bratislava-Pozsony: 1) „Kiskárpátok” cs. cs. pnok.: Krendl Gusztáv és Nagy József. 2) „Kiskárpátok” leánycsapat. Első parancsnoka: dr. Limbacherné Peéry Anna. 3. Bratislavai Kath. Kör. cserkészcsapata.

Beregszász: Reálgimnáziumi magyar: „Bagoly” cs. cs. Parancsnok: Haba Ferenc és Zsurky József ref. s. lelkész.

Komárom: „Jókai”, pnok.: Biró Lucian, r. kath. bencés főgimn. tanár.

Losonc: A cs.-szl. köztársaság cserkészei szövetségének első magyar csapata, pnok.: Scherer Lajos reálgimn. tanár.

Érsekújvár: „Czuczor Gergely”, pnok.: Mrenna József és Iparos Cserkészcsapat, pnok.: Willand János igazg. tanító.

Ipolyság: reálgimn. cserkészcsapat. Pnok.: dr. Horváth István gimn. tanár.

Eperjes: 1) Magyar fiúcserekészcsapat, pnok.: Fábry Viktor ev. lelkész. 2) Magyar leánycserkészcsapat, pnok.: dr. Kissóczy Józsefné.

Rozsnyó: Tichy Kálmán.

Működésében felfüggesztve: Rimaszombat: pnok régebben Báthory Andor, újabban: Holéczy Miklós. Régebben megszűnt csapatok: Besztercebánya, Zólyom.

A losonci magyar cserkészcsapat 1914 május 14-én alakult s első parancsnoka Patak Károly főgimn. tanár volt, a haretéren hősi halált halt. 1915–16-ban parancsnok Lamnek Vilmos majd 1916–17-ben Gombos Ferenc és 1917 tavaszától Scherer Lajos főgimn. tanár. A csapat a háború alatt kivette részét a sebesültek gondozásában, segélyezésében, gyűjtésben. Átélt a 1918–19 évek nehéz küzdelmeit, megteremtette a parancsnok vezetésével Szlovenszkoji magyar diák és cserkészsaját, az „A Mi Lapunk”-at 1921-ben. 1920-ban leánycserkészcsapat is alakult. (A csapat történetét minden csapat dolgozza ki külön a jelen minta szerint.)

4) A csehszlovák és a csapat székhely (város) zászlaja, címere.

A csehszlovák zászló felső része fehér, alsó piros, a rudtól a lobogó közepéig kék nyulik be. A cseh zászló fehér-piros, a szlovák fehér-kék-piros.

A csehszlovák kis címer: piros mezőben két-farkú ezüst oroszlán (Csehország címere), arany nyelvű és fején háromágú arany korona, mellén Szlovenszkoji címere: piros mezőben kék (magyar

cimerben zöld) hármashalomból kiemelkedő fehér kettős kereszt.

Közép cimer: középen a cseh cimer, jobb felső szélén Szlovénzkó cimere, bal felső Ruszinszkó cimere (bal oldal vörösen csíkozva, jobb oldalt ezüst mezőben álló vörös medve). Jobb alsó Morava cimere: kiterjesztett szárnyú fekete sas; bal alsó: Szilázia cimere: ezüst piros négyzetekben álló sas.

Nagy cimer: A közép cimer alatt van még, jobb oldalt Tešinko, bal oldalt Ratiboř és középen Opava cimere. Tartja pedig 2 aranyoroszlán, alattuk egy szállagon „Pravda víteži“- „Győz az igazság“. Az oroszlán farka kétágú.

Losonc város s így a losonci csapat színe piros-sárga, a város zászlója szintén piros-sárga. Losonc cimere: fekete alapon ezüst pelikán, fészekben ülő kicsinyeit eteti, körmei közt piros sárga szallag. (Folytatjuk.)

Széchenyi tábortűz.

Felkérjük a magyar cserkész csapatokat, hogy amiként eddig minden évben a nyári táborozás alatt a magyarság valamelyik nagyjának tábortűzet szenteltek, úgy az idén is július 15 én fél 9 órakor a Széchenyi István, a legnagyobb magyar emlékezetére gyűjtsanak tábortűzet.

Széchenyi volt az, aki talán a legvilágosabban mutatott rá eddig a magyar nemzet hibáira, de emellett kellőképpen értékelte a benne rejlő nagy erényeket is. De a neki szentelt tábortűznél ne maradjunk meg csupán az ő pusztá méltatásánál, hanem az ő szellemében vizsgáljuk meg magunkat és kisebbségi sorsunk tiz nehéz évében végzett munkánkat is. Kiirtottuk-e vajjon magunkból a hiúságot, a szalmatüzszerű lelkesedést, a közreestéget és az irigységet, amelyek szerinte legnagyobb hibáink. Az ő szempontjából, mindig az egész magyarság és nem egyes osztályok érdekeit tartva szem előtt, foglaljunk állást a minket körülvevő feladatokkal és körülményekkel szemben és akkor nem kell félnünk, hogy letérünk arról az útról, amely a jobb magyar jövő felé vezet. Ha az ő szellemében haladunk, akkor nem fogjuk magunkat szalmatüzszerű fellobbanásokban kiélni, hanem önzetlen, komoly és céltudatos munkát fogunk kifejtteni mindenütt, ahol a magyarságért dolgozni lehet.

A pozsonyi magyar főiskolás cserkészek.

Pályázatkirás. A Pozsonyi Magyar Főiskolás Cserkészek Köre a szlovénzkói magyar cserkészcsapatok számára mesedélután pályázatot ír ki, melynek feltételei a következők: 1. A verseny 1929 augusztus elsejétől 1930 június 30 áig tart. 2. Résztvehet a Csehszlovákiai Cserkészszövetség magyar alosztályába tartozó minden csapat egy őrssel. 3. A résztvevő (lehetőleg állandóan ugyanazokból álló) őrs keresse fel a csapat székhelye környékén a magyarok lakta falvakat, de ne csu-

pán a mesedélutánok megtartására szorítkozva, hanem igyekezzék összegyűjteni az esetleges helyimondákat, népmeséket, dalokat (a lehetőséghez képest lekottázva), az épületeken, meg egyebütt található népi motívumokat, és a szokásokat. 4. Az egyévi működésről szóló beszámolót rendszeresen leírva, rajzokkal, fényképekkel és a gyűjtött anyaggal felszerelve 1930 szeptember 30 áig kell a kör titkárához (ifj. Alixinger László, Pozsony, Holuby-ut 12) beküldeni. A pályázat nyílt, jelíge nélküli. 5. kör a bírálat jogát teljes egészében magának tartja fenn, azonban felkérhet erre hivatott és rajta kívül álló egyéneket is. 6. Díjazás: a kör vándor díjat alapít, amely értékes dísztárgyból áll. Ennek végleges megnyeréséhez három egymásutáni vagy négy nem folytonos győzelem kell. A vándordíj — végleges megnyeréséig — egy évig mindig a győztes csapat birtokában marad, amelynek nevét az emléktárgyba bevésetjük. A második helyezett zászlószalagot, harmadik oklevelet kap. A kör díjazni fogja még azt a cserkészt is, aki a legjobb munkát végezte valamennyi résztvevő között. Kérjük a csapatokat, hogy előre elkészített terv alapján keressék fel a számbajövő falvakat, eleinte a közelben és csak később menjenek távolabbi vidékekre is. Tartsák szem előtt mindig a város és falu közelebbhozását egymáshoz. A pályázat elbírálásakor a megtartott mesedélutánok száma mellett döntő fontosságú tulajdonítunk a rendszeres munkának és az előadások színvójának. Ezért kérjük okvetlenül az egyes programok tartalmának a közlését. — Pozsony, 1929 pünkösd. — Décsy Aladár, a kör vezetője, ifj. Aixinger László titkár.

A legkülönfélébb

konyhakerti, gazdasági és virágmag, virággumó, kertiszerszám, növényvédelmi anyag

Berghoffer János

magkereskedő cégnél szereshető be

Bratislava-Pozsony

Közlársaság-tér 13

T. 25 — 15 Póstaflók.

Sportcikkeket

és cserkészfelszerelési tárgyakat legjobb minőségben és legolcsóbban

Weidenhoffer és Mártonfy

sportárúházában szereshető be.

!

Bratislava Dlhá 13. — Košice Hlavná 63.
Cserkészeknek és diákoknak 10% kedvezmény.

5. Számrejtvény. Steinhübel Ferenctől Feled.

Egy fiú megkérdezte apjától, hány éves? Az apa így válaszolt: Nyolc évvel ezelőtt éveim felének összege egyenlő volt a te mostani éveid összegével. Te most 16 éves vagy, találd ki, hány éves vagyok én?

Jegyzet. A megfejtést levelezőlapra kell beküldeni szeptember hó 10-éig. A megfejtők között értékes könyveket sorsolunk ki.

A Mi Lapunk ápr. számában közölt fejtörők megfejtése.

1. Keresztzórejtvény. *Vizszintesen:* 1 Éva. 2 Ikva. 3 Azt. 4 Iparos cserkészlet. 5 A termézet törvénye. 6 Ós 7 Me. 8 Kő. 9 Élelem. 10 Legelő. 11 Benedek meséi. 12 Új tervezet. 13 Leád. *Függőlegesen:* 1 Ép e? 15 Avar. 16 Arm. 17 év. 18 ss. 2 Iczí (pici). 19 Eskü. 20 Evet. 21 Atra. 22 Kő. 23 Érc. 3 Ásv. 24 Izzé (porrá). 25 Ten. 26 Ty. 27 Emelet. 28 Eledel. 29 Egerek. 30 Lekvár. 8 Kelmed. 31 Tömöz. 32. Se. 33 Té.

2. Sakkrejtvény.

„Amikor cselekszem, nemcsak magamért cselekszem. A tettek hosszú fonala köt minket össze S átkozott az, ki a fonalat elszakítja.“ Tamás.

3. Számítási fejtörő.

$$x + \frac{x}{2} + \left(\frac{x}{2} : 3\right) = 41.000$$

Vagyis a legkisebb fiú kap 24.600, a középső 12.300; a legöregebb 4100 koronát.

4. Pótlórejtvény.

a	o	a	i	á	a	á	é	o	ó
j	r	r	v	g	j	d	n	k	r
a	o	a	á	y	t	á	e	o	á
k	m	b	n	ú	ó	m	k	s	s

Nyertesek: Bodoki Erzsébet, Érsekújvár (N. Jaczko Olga; Ispilángi Rózsa), Mura István Rimaszombat (Darkó: A felhő hőse Pákozdon)

Helyesen megfejtette: Egy! ázgelléről: Mészáros Ferenc Sándor. Érsekújvárról: Bodoki Erzsébet, Ozorák János, Szabó Iván, Szabó László. Fülekről: Mihók Pál; Ipolyságról: áll. reálgimn. VIII. osztálya. Komáromból: Mispál József. Losoncra: Vida József. Rimaszécsről: Révay Géza. Rimaszombathól: Faluba Márta, Híznyan Géza, Mura István, Rozsnyó: Kosztúr József,

HIREK

Károli Gáspár (1529—1591) születésének 400 éves fordulóját ünnepelték meg május 22-én a magyar protestánsok. Károli volt az, aki a teljes szentírást, a Bibliát legelőször fordította le magyar nyelvre és ezzel nemcsak egyházának, de a magyar nemzetnek, a magyar közművelődésnek is kimondhatatlan szolgálatot tett. A Károli biblia számtalan újabbnál-újabb kiadást ért s dacára, hogy némi változtatásokat tettek a fordításon, megszokott, régies stílusa maig is megmaradt és sajátos, szent egyházi nyelvet teremtett. A Károli biblia a legelterjedtebb és legolvasottabb magyar könyv.

Érettségi vizsgák. A rimaszombati magyar reálgimnáziumban a június 14—15-én tartandó érettségire 17 tanuló jelentkezett; a losonci magyar reálgimnáziumban az érettségi szóbeli június 19—20-án lesz, 24 tanuló jelentkezett.

Fiatal szerzők estje. A pozsonyi Uránia tud. egyesület június hó 19-én a Primás palotában rendezte a fiatal szerzők estjét. Ezen fel fognak lépni az „A Mi Lapunk“-ból is jól ismert fiatal írók és pedig: Jósik Lajos, aki a regös-mozgalomról fog felolvasni, Dobossy László, aki a „Zászlónk: kultúrtörténeti dokumentuma“ címen tart előadást és Kovács Endre, aki egy novelláját és néhány költeményét fogja bemutatni. Nagy büszkeséggel adunk erről hirt kedves olvasóinknak, mert az „A Mi Lapunk“-nak is újabb diadalát jelenti ez az esemény, mert mind a három szerző „A Mi Lapunk“ gárdájából való. Remélhetőleg a pozsonyi diákok társai ez ünnepén mind ott lesznek.

Somorja város tanácsa 10 szegénysorsú somorjai magyar polgári iskolai diák számára megrendelte az A Mi Lapunkat. A nemes határozat önmagát dicséri és követésre méltó.

„Pozsonyi Magyar Főiskolás Cserkészek Köre“ felkéri a magyar cserkészcsapatokat, hogy jul. 15-én este 1/29 órakor gyűjtsanak táborfüzet Széchenyi István gróf, a legnagyobb magyar emlékeztetére.

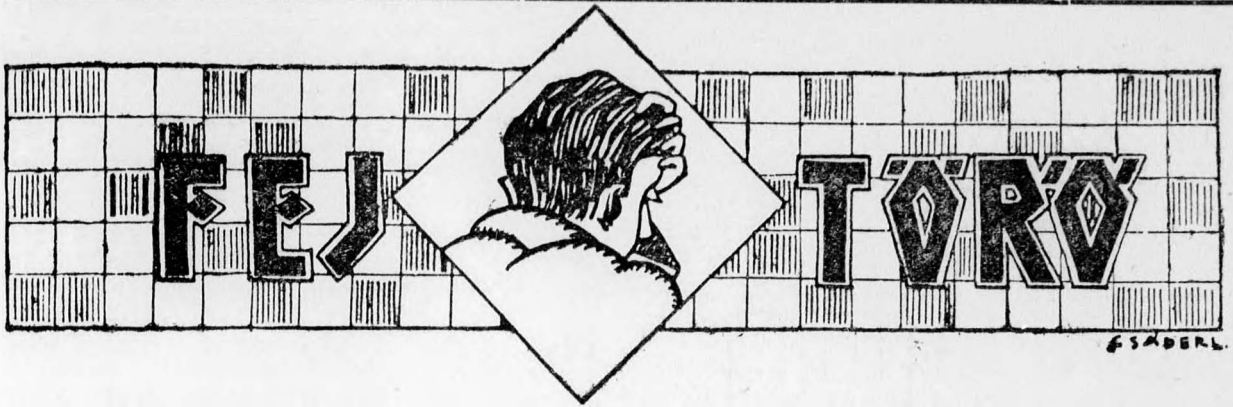
A Mi Lapunk sajtóalapjára 100 koronát adományozott Székely László okl. gazda Kiskúnhalas (Magyarország). Nemes áldozatkészségéért és a követésre méltó példáért fogadja e heyt is hálás köszönetünk.

A „Kiskárpátok“ pozsonyi magyar cserkészcsapat június hó 2-án a Vaskutacsán rendezte első cserkésznapját. A délelőtti folyamán különféle gyermekversenyek és játékok kerülnek lebonyolításra. D. u. 4 órakor pedig a tulajdonképeni nyári mulatság kezdődik. A zenét cserkész cigányzenekar szolgáltatja. Este 10 órakor lampionos hazavonulással ér véget a szépnek ígérkező nyári mulatság.

A magyar cserkész-tanács pünkösdre tervezett losonci ülése elmaradt. Helyette terbe van véve egy vezetői tábor a nagy szünetben; erről a magyar útkárság későbbi időben fogja értesíteni a csapatokat.

Népszövetségi Főiskolás Liga alakult Pozsonyban.

A pozsonyi Komenský-egyetemen május 15-én tartotta alakuló gyűlését a szlovenszkói Népszövetségi Főiskolás Liga. Szlovákok, németek, magyarok, csehek, zsidók és ruszinok sorakoztak fel egymás mellé, hogy megteremtsék az egyetemes szlovenszkói fiatalok közös szociális és kulturális frontját. A gyűlésen mintegy 300 egyetemi hallgató vett részt. A gyűlésen *Pražák* rektor valamint *Tomsa* és *Tordy* egyetemi tanárok mondtak mély zántású beszédeket, melyekben a nemzetek közti békét és a szlovenszkói fiatalok erkölcsi és művelődési hivatását hirdették. A magyar ifjúság részéről *Balogh* Edgár beszélt, kifejtve, hogy a szlovenszkói magyar ifjúság a legelőbb együttműködést kívánja Szlovenszko többi nemzetiségű ifjúságával, s hogy a ma még fennálló nemzeti ellentétek megszűnjenek, a kisebbségi kérdés tudományos megvitatására és a magyarság sére meinek egyetemes emberi szempontú tárgyalására hívta meg a szlovák, cseh, ruszin, német és zsidó ifjúság vezetőit. A Népszövetségi Főiskolás Liga a szlovenszkói középiskolákban is felvilágosító szellemi munkát akar kifejteni a nemzetek közti barátság és a szláv-magyar kultúra intkezésében.

ESABERL

1) Keresztszórejtvény.

1	47	49	51	52	55	2	64	68	70	72	75	76
3												4
5				6		57	7		66		8	
9				10		60			69			
			11				12			71		13
			14			15	61		16		73	
17					18		65		19			
					20			21	67		21a	
					22							
46		23			24			25		26	74	77
27				53	28	58		62		29		
			30		54				31			
32	48		33		56			34				35
			50		36		59	63				37
38					39			40				41
42												43
44												45

gén, angol hossz mérték. 11 Ezt bocsájta a N p a földre. 52 Német személynév más. 10 Ilyen álmot aluszik a medve. 53 Vissza: puha. 6 = 38 vízszintessel. 20 A rádió bemon-dónak leggyakoribb szava. 54 Rossz jel, latinul. 55 Minden vallás ezt gyakorolta. 18 Mikor az erdész kopár területet beültet, akkor teszi. 56 Régi rokonszava. 57 Baden Powell becéző nevének első fele. 15 Feltételes kötőszó. 58 = vízszintes 23-al. 59 = függ. 52-vel. 60 A kuruc korszak leg-nagyobb történetírója. 7. Izesítő ásvány. 61 Határozói rag. 62 Szibériai folyó. 63 Ellentétes kötőszó 64 Álmos anyjának neve. 65 Ott szokott megakadni a szó. 34 A Vágon sok van ilyen. 66 A hóhér baltája. 67 Időszak. 31 = vízszintes 31 el. 68 Kutya. 69 Ázsiai népfaj. 29 Hiányzik valamely végtagja. 43 Vissza: számár mondja. 70 A mérnök teszi. 71 Ilyen súly is van. 41 Török katonai rang. 72 Király ül rá. 73 Vissza: Mécs László is az. 74 Ebbe száll a gyáva bátorsága. 37 Anya a jó fiával teszi. 75 Festő szerszáma. 35 Vissza: Aki betegét gondoz, az. 76 Krisztus vallásának az alapja. 77 Ilyen építmény is van.

2) Számrejtvény. Böszörményi Andor IV. o. t. R.-szombat.

Szorozzuk meg a következő tíz szám min-degyikét önmagával: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Azután minden egyes szorzatot vonjunk le az utána következő szorzatból. Az így nyert szá-mot helyezük el a mellékelt négyzetben oly-kép, hogy összegük minden irányban, átlósan is, 33 legyen.

Vízszintesen: 1 A cserkészcsapatban ez a leg-fontosabb. 2 Isten alkotó munkájának látható része. 3. Az elefant testéből ez a legértékesebb. 4 A turista ezt keresi fel (régies írással). 5 A legmelegebb év-szak. 6, Belső rész (fordítva). 7 Ha bőrünk megsérül, ez támad. 3 A virágok királynéja (idegen nyelven). 9 Az idő és e nélkül nem képzelhetsz el semmit. 10 E testület nélkül műveletlenek maradnánk. 11. A Nap a forrása. 12 Határozószó, 13 Személynév más. 14 Bús rokonszava. 15 A víz hullám fodrán van. 16 Ilyen vad is van. 17 Fensik neve Ázsiában. 18 Nines egy betevő -ja. 19 Úgyes havasi állat. 20 Kötőszó, de helyett (fordítva). 21 Mindennek a kezdete. 21a Ha-tározói rag (fordítva). 22 Száz évvel ezelőtt június 15-én született Nagyenyeden. Költő és püspök vo-t. 23 Fordítva; nem szolga. 24 Lábszám neve. 25 Gy-a-kori latin képző. 26 = vízsz. 24 el. 27 Aki mástól mindent sajnál. 28 Fiatal kos. 29. A birka gereznája. 30 Hegyi átjáró, 31 Magyar király neve. A tatárjárás idején élt. 32 Latin kötőszó és helyett. 33 A kép ke-re-tje. 34 Megtörtént dolog 35 Fordítva: nagy olasz folyó. 36 Szagos növény. Ruhá közé teszik a moly ellen. 37 Ilona becéző neve. 38 Masaryk elnök ked-ves tartózkodási helye. 39 Csak, németül. 40 Női név. 41 Két t-vel határozószó. 42 Nemes fém. 43 Szeret-ve ndégség görög nyelven. 44. Reggel ez a legszebb. 45 Tankönyvíró ennek örül a legjobban.

Függőlegesen: 1 Képzlet. 46 Aki nem hivatott. 47 Önálló személyiség 48. A pápai korona neve, 49 A mai kor molochja. Gépek termelő helye. 14 Nem örülnél neki, ha ilyen virágnak mondanának. 23 Vissza: ujság. 50 Égi test, névelővel. 51 D-vel a vé-

3) Sakkrejtvény. (Lóugrás.) Szlabey János IV. o. t. Losonc.

or-	van,	csak	hull	vé-	des
bánd,	vér	rom	é-	ram,	a
jöd	az	u-	men-	fi-	re.
ros	Ne	Pál.	u-	nagy	had-
i	ba-	té-	am?	Gyu-	ram!
rs.	Pi-	la-	Mi	nagy	Had-

4) Betűrejtvény. Kolmonth Ferenc V. o. t. Sajószentkirály

Ponty $\frac{t t t t}{a}$ b) X & &

5) Verses rejtvény. Steinhübel Ferenc IV. o. t. Feled.

Magas hegyek neve vagyok,
Első betűm, ha elhagyod:
Mondják romlott szalonnára.
Érc utolsó szótagom.
Megfordítva: kémiába
Igen gyakran hallhatom

havas

Jegyzet. A megfejtést levelezőlapon kell beküldeni jún. 10-ig. A megfejtők között két értékes könyvet sorsolunk ki.

A Mi Lapunk márciusi fejtörőinek megfejtése.

1. **Keresztzórejtvány.** *Visszintesen:* 1—ra 2 Moka, 3 Tinódi Sebestyén, 4 Test, 5 Lé, 6 Adoma, 7 Vatta, 8 Ad, 9 Csór, 10 Fi, 11 Petényi János S(alamon), 12 Okor, 13 Er, 14 Alt, 15 Óta, 16 Lót, 17 Grú, 18 All, 19 ef, 20 Zsák, 21 Lei, 22 Rege, 23 Te, 24 Teher, 25 Ti, 26 Darab, 27 Te, 28 Tünd, 29 Ami, 30 ódai, 31 ah, 32 ri. *Függőlegesen:* 2 Mint, 1 Rón, 33 Elalvás, 9 Cipó, 34 Eke, 35 Akó, 36 Séd, 37 Adó, 38 Tor, 39 Adat, 40 Ont, 41 Acél, 42 Mit, 43 Stóla, 44 A galy, 45 Tó, 46 Ri, 47 Blatt, 26 Duhaj, 48 Eta, 20 Zsir, 49 Hir, 28 Tinó, 19 Est, 50 Ete, 51 A tü, 52 Oda, 53 Fáy, 54 Gereben, 55 Sah, 56 Kéve, 57 Órsi.

2) Pótlórejtvány.

1	B a b o n a
2	b A g o l y
3	b a J ú s z
4	b o r Z a s
5	b o r d A l
6	f a o l a J
7	f o r g Ó k
8	f é s Z e k
9	f e S t é k
10	f E k e t e
11	F a r k a s

3) **Betűrejtvány.** Ár, Bár, Cár, Gyár, Jár, Kár, Nyár, Pár, Sár, Szár, Vár, Zár.

4) **Betűrejtvány.** A sok pénz is elfogyhat.

5) **Számrejtvány.** Számolásunk alapjául gondoljunk egy 6000 kgr = 60 métermáza súlyú hatalmas afrikai elefántra. Jelöljük e súlyt a-val. Az ismeretlen súlyú szúnyog súlya legyen x. Tegyük most

$$a + x = y \text{ akkor}$$

$$a = y - x \quad | \text{ E két egyenletet}$$

$$a - y = -x \quad | \text{ szorozzuk egymással}$$

$$a^2 - ay = x^2 - xy$$

$$a^2 - ay + \left(\frac{y}{2}\right)^2 = x^2 - xy + \left(\frac{y}{2}\right)^2$$

$$\left(a - \frac{y}{2}\right)^2 = \left(x - \frac{y}{2}\right)^2$$

$$a - \frac{y}{2} = x - \frac{y}{2} \text{ s ebből}$$

$$a = x$$

[a hiba abban rejlik, hogy $\left(a - \frac{y}{2}\right)^2 = \left(x - \frac{y}{2}\right)^2$ -ből négyzetgyökvonás által ezen egyenlet helyességére következtetünk: $\left(a - \frac{y}{2}\right) = \left(x - \frac{y}{2}\right)$, holott a négyzetgyökvonás utáni helyes eredmény ez:

$$\pm \left(a - \frac{y}{2}\right) = \pm \left(x - \frac{y}{2}\right)$$

Hogy a \pm vagy a $-$ jelet használjuk-e, az a számolás menetéből tűnik ki. (Tréfásan így is lehetne rá felelni, hogy az elefánt és a szúnyog szóban a betűk száma egyenlő).

Nyertesek: Adriányi Erzsébet (N. Jaczkó Olga: Ispilangi Rózsa), Mega Dániel Losonc (Darkó Istán: A felhők hőse Pákozdon) c. könyvet kapta.

Helyesen megfejtette: Beregszászról: Adriányi Erzsébet, Darnyáról: Bacskai József, Érsekújvárról: Bodoki Erzsébet, Haulik Gzörgy, Markstein Pál, Oriskó István, Szabó Iván, Szabó László, Feledről: Steinhübel Ferenc, Fülekről: Mihók Pál, Ipolyságról: Bereczky Sándor, Büchler Pál, Komáromból: Cserepes Péter, Czéher József, Folkner József, Hrotkó Endre, Lontórol: Glattstein Lajos, Losoncrol: Czudor Pál, Mega Dániel, Vida József, Pálfaláról: Menyhárt László, Pereiről: Zilizi Menyhárt, Pozsonyból: Blaskó Vilmos, Erdődi Gábor, Rapprol: Bolyós Béla, Liszka József, Rimaszécsről: Révey Géza, Rimaszombathól: Böszörményi Andor, Czikora Aladár, Halmy Lároly, Hoffmann Sándor, Kovács Lajos, Kóvér Árpád és Béla, Mura István, Reinprecht László, Stubendek István, Szilágyi Ferenc, Varazdsz Dezső, Rozsnyórol: Kosztúr József, Smalkó László, Tornaljáról: Fischer József, Sajórecskéről: Béres Zoltán.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Sokan levélben, levelezőlapon küldték el hozzám húsvéti jókívánataikat. Fogadják valamennyien hálás köszönetemet. — **Remény Kassa.** Még küzdesz a formával. Jelképes beszéded néha képzavarba fullad (a labirintok barsonypárnán lábaimhoz fektetik a meztelen titkot) s gondolataid sem jutnak kellőleg érvényre. Több önbírálattal egész kitógástalant fogok még kapni tőled. Csak rajta! — **Weinberger László Rimaszombat.** Tanulmányod igen ügyes, különösen a Petőfi—Arany levelezésének a tárgyalása megkapó. S elhiszem, hogy mint önképzőkori felolvasás tetszett. Terjedelmes voltánál fogva, sajnós, nem közölhetem. — **M. L. Nyitra.** Lendületesebb nyelven kell az ilyesmit megírni, hogy az írás betűi életre keljenek, melegséget árasztanak, **P. L. Pozsony.** Verseid technikája jó, de hiányzik a nyelvel való öntudatos bánás s ami a fő, a gondolatnak rövid, maradék nélkül való kifejezése. Tömöröskére, kerekdedségre törekedj. — **Singer Árpád Kolta.** A közöltt kurucnóta ismeretes. Megtalálható Mikszáth Beszterce Ostroma c. regényében is. Mindenesetre érdekes, hogy „hej, mikor kuruc voltam Rákóczi vojnában” kezdetű dal még ma is él a nép ajkán. A lap a jelzett címre elment, Köszönöm! **Ifj. E. A. Eperjes.** Jönnek. — **M. L. Rimaszombat.** Könyvjegyzék kiegészítő javaslatod nem rossz. De ily módon nem az okvetlenül nélkülözhetetlen könyvek jegyzékét kapnók, hanem egész vagy könyvtárakat. — **B. Z. Sajórecske.** Nem kell ám megjegyzésünket mindjárt úgy a szívedre vened, mert a diák első kötelessége mégis a tanulás. A többi aztán jön. Megbántani nem akart senki, Aki pedig haragszik, annak nincs igaza, ugye? Dolgaidat mindig szívesen olvasom, sőt, ha beválnak, közlöm is. — **St. F. Feled A** kért könyvet, sajnós, nem küldhetem meg. Regényedre kíváncsi volnék, bár oly rövid idő alatt az ilyesmit gondtal, tökéletesen alig lehet megírni. — **K. A. Rimaszombat.** Fejtörőd jön, mielőtt hely lesz. — **Böszörményi A, Rimaszombat.** Képrejtvényt nem hozhatok. — **Ozorák János Érsekújvár.** A két új előfizetőnek a kívánt lap-zámok elmentek. Köszönöm, A kapubálványok és fejfák gyűjteményére máris kíváncsi vagyok, csak küldd be rajzokat. Keresztzórejtvényed kezdetleges. — **Weinberger L. Rimaszombat.** A rendelt könyvek elmentek. Megkaptad? — **Sándor László Kassa.** A lap az új címre elment. De az ifj. Szabó Gusztáv címére küldött visszajött mint kézbesíthetetlen. Küldd el újabb pontos címét. — **Vaskó 7.** Akvarell-festményedet nem hozhatom le. Maga a klissé 300 koronába kerülne csak. Cserkészszapat szervezési ügyekben egyenesen a magyar titkárhoz kell fordulni. Címe a Magyar Cserkészben, — **Kezdő.** Hát ez a vers bizony döcög. Alaposan át kellene dolgozni, mert a gondolata szép. — **Vilkovszky Armand Kassa.** Olaszországi utadról küldött kedves képes lapjaidért fogadd hálás köszönetemet. Igen örvendének, ha úti élményeidről s az olasz eszköztről beszámolnál A Mi Lapunknak. — **Z. E. Brünn.** Amelyik költeményt csak kommentárral lehet megérteni, gyanús, ha nincs benne szimbólizmus. A Gög zsolttárból pedig hiányzik a jelképeség, nyelvezte kiforratlan s igen szaggatott. A Sejtésben sem érzik ki az alap gondolat; de hangulatot, szemléletességet is hiába keresek szabad verseidben. Még sok csiszolásra, önbírálatra van szükséged. — **Salgó.** Verselő készséged van, de a rim kedvéért feláldozod a nyelv értelmét (p. „Üti, veri rád, ha néz, szerető, gyilkos kezeket”) és képeid is értelmetlenek (pl. „Vágy lettem, szállnék a csillagra, de rólam koldúsbótót vága”). Kapok tőled még jobbat is! — **Ozorák János Újvár.** Mielőtt lehetséges, hozom. — **Prima Vera.** Kedves és hangulatos verseid közül alkalomadtán jön egy-kettő. — **Liszt Komárom.** „Alkonyatok” bevált. — **Z. I. Beregszász.** Keresztzórejtvényed be van sorozva. — **Strompf Gyula Bratislava.** Sajnos, csak kivonatossan hozhattuk, mert nem volt férőhely.